

Štampa ob 4 zjutraj.
Stara cokolada... 240 K
meso... 20
na meso... 300
na meso... 300
Oglasi na vsaki strani
stolpe (30 mm)... 2 K
malji oglasi do 30 mm
stolpe (30 mm)... 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo
Miklošičeva cesta št. 24
Telefon št. 15
Upravištvos
Roden ulica št. 2
Telefon št. 22
Račun iz. post. št. urada
št. 11.022

Ljubljana, 20. avgusta.

Danes popoldne se je vršila žalna seja naše narodne skupščine. Prisotni so bili vsi člani vlade in narodni poslanci. Po prečitanih akta, v katerem naslanja vlada narodni skupščini smrt kralja Petra I., ki ga je skupščina poslušala stoje in se odzvala s »Slava kralju Petru!« je imel predsednik skupščine dr. Ivan Ribar sledeči nagovor: »Gospodje poslanci! Nj. Veličanstvo kralj Peter I. je umrl. Njegovo idealno življenje, njegova redka čednost, vestnost in požrtvovalnost, njegovo nesmrtno delo v službi naroda in domovine, njegova velika ljubezen do naroda, njegovo celo mučeniško življenje nima v historiji primera. Dokler bo živel naš narod, bodo pozne generacije častile spomin Petra Velikega, osvoboditelja in ujedinitelja. Kralj Peter je ena največjih pojav v historiji našega naroda. Njegov prihod na prestol kraljevine Srbije pomenja novo dobo v historiji našega naroda. Veliki vladar je stopil na prestol s jasno zadržano smerjo v vprašanju realizacije idealov celokupnega našega naroda. Smatral je za svojo največjo dolžnost, da kot kralj Srbije skupno s svojim narodom izvrši osvobodjenje onega dela naroda, ki je bil pod robotstvom neprijateljev in da svobodne s osvobodjenimi ujedini v veliko in močno narodno državo. Vse muke in zapreke, ki so stale na poti našemu osvobodjenju in ujedinjenju, je pretrpel skupno s svojim narodom junaško in mučeniško, vedno podrejujoč svoje interese interesom svojega naroda. Zato je dočel dan, da se je vrnil s svojo zmagovito vojsko kot osvoboditelj čez solunsko fronto nazaj v svojo domovino, v svoj Beograd in da je slavljen kot prvi kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev, slavljen od celoga ujedinjenega naroda.

Kralj Peter je vedno veroval v moč svojega naroda. Spoštoval je ta narod in razumel je popolnoma njegove potrebe, osebno pa one kmetijske ljudstva. Bil je od prvega dne svojega vladanja ustaven in parlamentaren vladar, v vsem solidaren s svojim narodom.

Kralj Peter je končal veliko delo, ki ga je pričel njegov ded. In mi njegovi sodobniki klanjamo se danes pred njegovim odrom, nazivljamo ga Petrom Velikim, osvoboditeljem in ujediniteljem. Žalost je velika in obča. V tej veliki tugi nam je uteha, da mu sledi na prestol njegov junaški sin, ki bo sledil svojemu očetu kot ustaven in parlamentaren vladar, skupno s narodom utrdil narodno in državno edinstvo, ter s dobrimi zakoni in dobro upravo postavil našo državo v vrsto naprednih in kulturnih držav.

Vedna slava in spomin kralju Petru Velikemu, osvoboditelju in ujedinitelju! Mir in pokoj njegovemu pepelu! Naj živi naš kralj Aleksander!

Skupščina se je odzvala s: Živel kralj Aleksander!

Predsednik skupščine dr. Rybar je končno predložil, da se da pokojnemu kralju ime »Peter Veliki, osvoboditelj in ujedinitelj«. Skupščina je sprejela predlog s enodušnim odobravanjem in vzklik: Slava mu!

Ravno tako enodušno je sprejela predlog, da se postavi pokojnemu kralju v Beogradu spomenik.

Seja je bila zaključena ob 6. uri. Po končani seji se je podala narodna skupščina s vlado korporativno v saborno cerkev, da se pokloni pred odrom pokojnega kralja.

SOŽALJA TUJIH VLADARJEV.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Do sedaj so prispeli povodom smrti kralja Petra sožalne brzojavke vseh vladarjev. Posebno toplo sta sestavljeni brzojavki angleškega kralja in predsednika Združenih držav ameriških, Hardinga. Rumunski kralj je poslal kralju Aleksandru sledečo brzojavko: Globoko potrpet v sled žalostne vesti o smrti Vašega ljubljenega očeta prosim Vaše Veličanstvo, da verjame v moje živo in iskreno sočutje z Vami, ki Vas je zadela tako kruta izguba.

RAZMEJITEV Z MADŽARSKO.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Ministrski predsednik Pašić je sprejel večer medzavezniško komisijo, ki bo določila mejo med našo državo in Madžarsko.

Kralj Peter Veliki Osvoboditelj in Ujedinitelj

(Koroško glas v uvodniku.)

Prihod članov kraljeve hiše v Beograd

Beograd, 20. avgusta. Davi ob dveh je došel na beograjsko postajo dvorni vlak, ki je včeraj sprejel v Rakeku člane kraljeve družine. Na peronu kolodvora so se zbrali k sprejemu ministrski predsednik Nikola Pašić, upravnik in maršal dvora ter prvi adjutant kralja in upravnik mesta Beograda z višjimi uradniki ministrstva za promet in ministrstva za notranje stvari. Z vlakom so došli knežinja Jelena in kneza Arzen in

Pavle. Iz vlaka je prva izstopila knežinja Jelena. Ministrski predsednik Nikola Pašić je v imenu kraljeve vlade izrazil njej, kakor tudi knezoma svoje sožalje, na kar so jim po vrsti izrazili sožalje tudi ostali člani vlade. Za tem so člani vlade s kraljevo družino odšli v saborno cerkev, kjer so ostali nekoliko trenutkov poleg krste pokojnega kralja. Jelena je klečala ves čas zraven katafalke svojega očeta.

Zastopstvo pri pogrebu kralja Petra

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Med tujimi misijami, ki se udeležijo pogreba kralja Petra, bolj najbolj številno zastopana češkoslovaška republika. Vodil jo bo državni kancelar dr. Samal, ki bo zastopal tudi prezidenta Masaryka. Vlado bo zastopal ministar dr. Tusar, praško občino župan dr. Baxa, armado general Housak, senat Kutjakovsky, parlament posl. Prašek. Odposlanstva pošljejo dalje: sokolstvo, akademska omladina, vinarji in jugoslovanski pešpolk št. 48.

Deputacija pride v Beograd s posebnim vlakom jutri dopoldne.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Danes se je s subotiskim vlakom vrnil v Beograd češkoslovaški poslanik Kalina, ki je takoj po smrti kralja Petra odpotoval v Prago, da aranžira in organizira prihod češkoslovaške delegacije na pogreb kralja Petra. Predsednik Masaryk se zaradi bolehnosti ne more udeležiti pogreba.

Zagreb, 20. avgusta. Kot zastopstvo zagrebskega mestnega zastopa odide

v Beograd pet mesinskih zastopnikov, ki bodo položili na kraljev grob venec s napisom »Zastopniki mesta Zagreba kralju Osvoboditelju«. Tudi zastopniki Sokolske župe Zagreb se udeležijo pogreba. Osrednji odbor trgovske družbe »Merkur« je imel včeraj žalno sejo, na kateri je govoril predsednik v spomin pokojnemu kralju. Odbor je sklenil potom pokrajinskega namestnika izraziti kraljevski hiši globoko sočutje.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Angleški poslanik na našem dvoru, Joun, se je vrnil s svojega dopusta v Beograd, da prisostvuje pogrebu pokojnega kralja Petra. Od svoje vlade še ni dobil nobenega sporočila, ako se bo pogreba udeležila posebna misija angleškega dvora.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Jutri zvečer prispe v Beograd s posebnim vlakom grška delegacija, ki se udeležijo pogreba kralja Petra. Grškega kralja bosta zastopala minister Rhalis in general Gunaris.

Bolezen kralja Aleksandra

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) V današnji seji narodne skupščine je poročal ministrski predsednik Pašić o bolezni kralja Aleksandra. Povdarjal je, da ni opasnosti, vendar kralj ne sme iz postelje ter je bolečina tako huda, da mora ležati popolnoma mirno. Upati je, da v kratkem nastopi ozdravljenje. Na podlagi Pašićevega poročila je sklenila skupščina, da naj kralj položi prisego na ustavo po svojem povratku in da se torej ne pošlje deputacija parlamenta v Pariz.

no. Upati je, da v kratkem nastopi ozdravljenje. Na podlagi Pašićevega poročila je sklenila skupščina, da naj kralj položi prisego na ustavo po svojem povratku in da se torej ne pošlje deputacija parlamenta v Pariz.

Separatistični ekscesi

Zagreb, 20. avgusta. (Izv.) Beograjski dopisnik »Riječi« je izvedel, da se je danes pred sejo narodne skupščine minister n.r. in narodni poslanec doktor Korošec oglašil pri predsedniku dr. Ribarju ter je ugovarjal nameravanemu predlogu predsednika, da se za pokojnega kralja uzakoni ime »Peter Veliki, Osvoboditelj in Ujedinitelj«. Dr. Korošec je sicer priznal upravičenost naslova »Veliki« in »Ujedinitelj«, dokazoval pa je, da naslov »Osvoboditelj« ne odgovarja historični resnici, češ, Slovenci in Hrvati so se sami osvobodili.

Predsednik Ribar je insinucijo klerikalnega voditelja ostro odklonil ter izrazil svoje začudenje nad argumenti g. Korošca. V političnih krogih je izzvala ta nečuvana intervencija g. Korošca veliko ogorčenje.

Povsem vreden tovariš g. Korošca poslanec-zajedničar Kerubin Šegvić pa je pritrl separatistično nesramnost do vrhunca s pismom na predsednika skupščine, v katerem izjavlja, da se on kot zastopnik Hrvatske ne more udeležiti pogreba kralja Petra. Pismo g. Šegvića ne zasluži niti ogorčenja, temveč le zaničevanje.

Beograd, 19. avgusta. Češkoslovaške banke in hotelska zveza so kupile poleg Dubrovnika v Kuparih več zemljišč ob morju, kjer bodo zgradile več sanatorijskih bolnišnic za in morskimi konališč.

POLITIČNA ROVARENJA RUSKIH BEGUNCEV.

Beograd, 19. avgusta. (Izv.) Policija je pred kratkim konstatirala, da se v krogih ruskih beguncev-rojalistov razširja germanofiliški pokret. Povodom aretacije ruskega begunca generala Komisarova, ki je obtožen zvez s komunisti pa je dobila v roke dokumente, ki dokazujejo, kako se je širil ta pokret. Razen tega se je našla pri obtožencu tudi legitimacija madžarskega špijonažnega oddelka in poročilo, da naj se mu gre na roko pri izvrševanju njegove »dolžnosti«. Tudi žena generala Komisarova je vpletena v njegovo politično mahinacijo in je bila zaslišana. Policija je dobila nalog, da strogo pazi na ruske begunce, da se ne bodo vmešavali v politične zadeve naše države.

ANGLIJA JE ZADOVOLJNA Z LIPSKIM SODIŠČEM.

Berlin, 19. avgusta. V angleški spodnji zbornici je izjavil državni pravnik Gold, odgovarjajoč na neko interpelacijo o izročitvi in obsodbi bivšega nemškega cesarja, da je angleška vlada s sodnim postopanjem v Lipskem popolnoma zadovoljna. Razodbe se izrekajo na temelju nemških zakonov in v večini slučajev odgovarjajo zahtevam pravdnosti ter dokazujejo željo nemških sodnikov, da se ugotovi istina. Dobro volja sodišča je izven vsakega dvoma. Vsakakor je to prvi korak v zgodovini, da je bil premagan narod prisiljen na tak način kaznovati svoje vojne krivce. To je s stališča prava velik napredek v mednarodnem prava.

Karlov kurir aretiran v Rakeku

NEČUVENA PREDRZNOST AVSTRIJSKEGA GROFA

Ljubljana, 20. avgusta. Pri carinski reviziji na Rakeku je bil včeraj aretiran grof Lerehenfeld, bivši avstrijski oficir. Nahajal se je pri znanih karlistih Windischgrätzih na počitnicah in se je vračal v Avstrijo. Pri reviziji dokumentov v vagonu ni hotel službojočemu cariniku uradniku pokazati, kakšne vsote denarja nosi s seboj; zabrusil mu je v obraz: »Kaj vas to briga«.

Končno je pokazal denarnico a le s 120 dinarji. Ker mu uradnik tega ni verjel, češ da je to premahna vsota za potovanje, mu je denarnico vzel iz rok. Arogantni grof je uradnika udaril po roki, da mu je denarnica odpadla. Bil je takoj aretiran in telesno do golega preiskan. Pogum grof se je tresel in znojil, da mu je pot od nosa kapel.

Prepeljan je bil takoj v zapore v Cerkljevo, toda od tam ga je pripeljal znani

klerikalni sodnik Lavrenčič, bivši Slesienškov opreda, nasaj na Rakek, da intervenira pri carinarnici, naj se grofa izpusti zaradi takega malenkostnega delikta. Prišli so na pomoč tudi princ Windischgrätz, a carinarnica ne pozna šale. Pri preiskavi grofova prtljage se je našlo pismo, ki v njem poroča svojcem, da je pri Windischgrätzu povozil »einen wunden Hand«.

Kakor se nam poroča, je bil grof po noči prepeljan v Ljubljano, kjer čaka na daljnje usode. Naknadno se nam še poroča, da je nedavno prišlo oblasti v roke neko Windischgrätzovo pismo, naslovljeno na bivšega cesarja Karla, v katerem knez izjavlja, da mu je na razpolago Windischgrätzova graščina, ako bi se hotel semkaj preseliti.

Grof Lerehenfeld je posredoval med Windischgrätzom in razkraljem Karlom

Izpraznenje Pečuja

MADŽARI NAPOVEDUJEJO PREKI SOD.

Pečuj, 20. avgusta. (Izv.) Evakuacija Pečuja je pričela danes zjutraj. Naše oblasti imajo obilo posla s številnimi begunci, ki iščejo zatočišča v Jugoslaviji. Do sedaj je odšlo v našo državo že okoli 3000 begunccev. Miting, ki je bil določen za jutri, se ne bo vršil. Naše vojaške oblasti izpraznijo mesto Pečuj dne 22. t.m.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Beo-

grajska »Tribuna« javlja iz Budimpešte, da je sklenila Horthyjeva vlada, da takoj po zasedanju Baranje uvede tamkaj prek sod in to zaradi lojalnega zadržanja prebivalstva proti naši državi.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Včeraj se semkaj prispela vest, da bodo naše oblasti predale danes ob 3. uri popoldne Pečuj madžarskim oblastim

Socijalistična akcija proti madž. okupaciji Baranje

APEL DUNAJSKIH SOCIJALISTOV JUGOSLOVANSKIM.

Dunaj, 20. avgusta. »Arbeiter Zeitung« objavlja na uvodnem mestu po Fritz Adlerju podpisano proglaš, ki ga je tajništvo mednarodne delavske skupnosti socialističnih strank naslovlilo na socialistično parlamentarno frakcijo Jugoslavije. V tem proglašu izražajo prepričanje, da bo jugoslov. socialno-demokratska stranka v duhu mednarodne solidarnosti zastavila svoje sile, da se bodo tisoči razredno-zavestnih delavcev v Baranji, ki jih ogroža brezvestna maščevalnost Horthyjeva, zaščitili in da se jim bo zagotovilo asilno pravo v Jugoslaviji.

»Arbeiter Zeitung« objavlja dalje oklic madžarske emigrantske skupine »Vilagos«, ki je pridružena mednarodni delavski skupnosti socialističnih strank. V tem oklicu poudarja, da je pešujski proletarij odločen odbiti prihod Horthyjev čet s orožjem, ter se je v znak protesta proti prihodu belih gardistov napovedal splošna stavka. V tem obupnem položaju se obrača »Vilagos« na proletarijat vseh držav, posebno pa na politične zastopnike v parlamentih velike in male entitet, naj zahtevajo od svojih vlad, da se predno stopijo v veljavo določbe tripartitne pogodbe, ki so za Horthyja ugodne uveljavijo one določbe mirovne pogodbe, ki se tičejo popolne amnestije in zaščite delavstva. Baranjsko ozemlje pri pada Madžarski, vendar pa taki Madžarski, ki izpolnjujejo pogoje mirovne pogodbe. Dokler se na Madžarskem ne izpreme razmere, naj se zahteva zasedba po Jugoslaviji ali uprava po mednarodni komisiji.

Poostrenje angleško-irskega spora

London, 20. avgusta. (Izv.) »Daily News« poročajo, da je Lloyd George včerajšnji govor na Irskem zelo slabopovpliv. Poročevalec tega lista, ki je navadno zelo dobro poučen, pravi, da je del irskega parlamenta s svojim odklanjanjem stališčem hotel samo napraviti bluff, da bi na ta način več dosegel. Toda naglašati se mora, da je šla Anglija s svojimi predlogi do skrajne meje. Lloyd George pa je napravil veliko pogreško s tem, da je svoj govor spremljal s pretnjami in da v tako kritičnem trenutku rožljaj s sabljo. To je storil s tako energijo, da bo njegov govor morda imel usodne posledice.

»Daily Express« piše, da bo Irski parlament moral vzeti posledice nase, ako bi se pogajanja razbila in ne bi bilo mogoče doseči sporazuma.

NEDOLŽNI HABSBUROVCI.

Zürich, 19. avgusta. (Izv.) Tajnik bivšega avstrijskega cesarja Karla objavlja v švicarskih listih izjavo, v kateri dementira izjavo češkoslovaškega zunanjega ministra Beneša v senatu, da najbližja Karlova okolica uganja protidržavno propagando na Slovaškem. Karl izjavlja, da niti on niti njegova okolica ne vedo prav ničesar o kaki protidržavni propagandi na Slovaškem, a še manj, da bi imeli kako zvezo s tako propagando!

NOVI DVAJSETDINARSKI BANKOVCI

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Finančno ministrstvo je dobilo iz Amerike sporočilo, da so nove 20dinarske novčance že gotove in se takoj odpošljejo v Beograd. Predane bodo v najkrajšem času javnem prometu kot nadomestilo za stare 20dinarske novčance, ki so bile zaradi številnih falsifikatov razveljavljene. Nove novčance so tako precizno izdelane, da bo njih falsifikacija akoro da onemogočena.

KULTUREN ČIN INŽENJERSKEGA UDRUŽENJA.

Beograd, 20. avgusta. (Izv.) Jugoslovansko inženjersko združenje je sklenilo, da namesto z vencem na krsto pokojnega kralja Petra ovekoveči spomin na velikega osvoboditelja s tem, da zgradi na svoje stroške v vasi Orebovao, kjer je ded kralja Petra, Karagjorgje, dvignil prvo vstajo proti Turkom 5. februarja 1804, osnovno šolo, kjer so Karagjorgji razvili najmočnejšo akcijo za osvobodjenje naroda, v lepi Sumadiji, naj stoji ta šola iz čuva spomin na velikega pokojnika.

IZROČITEV ZAPADNE MADŽARSKE AVSTRIJI.

Dunaj, 20. avgusta. »Politische Korrespondenz« poroča, da so dunajski oblasti dobile poročilo, da so ententni zastopniki v Budimpešti odredili 48urni odlog za izročitev Zapadne Ogrske Nemški Avstriji, ker se je izročitev Baranje Madžarski tudi za toliko časa odgodila.

Stara stanovanjske naredbe napram obrt- nikom

Priljubljeni smo že obilo pritožb proti temu, da so nekateri hišni gospodarji protiravno izrabili ugodnosti, katere jim nudi kraljevska uredba od 21. maja 1921. Zlasti med malimi obrtniki je nastopilo znatno razburjenje, ker ne morejo brez bistvenega povznanja cen svojih izdelkov prenesti novih namembnin.

Stanarinski problem je eden najdelikatnejših problemov povojne dobe. Blagor mu, kdor z njim nima posla. Tistega pa, ki ga je nesrečna usoda obsodila, da mora odločevati glede stanovanj in stanarin, bolj obžalujemo, kakor onega rimskega učitelja, ki se je brdsko potožil: »Kogar bogovi sovražijo, tega so napravili za učitelja.«

Kakor v vseh najtežjih socialnih vprašanjih, kjer je krivica ravno to, kar je za drugega pravica, tako smo stalno priporočali tudi glede vprašanja stanarin, da naj bi vlada našla ono srednjo linijo, ki bi na eni strani omogočila hišnim gospodarjem, da živijo, da popravljajo svoje hiše in bi vendarle še koga zvalila, da se odloči za zidanje, na drugi strani pa vvaževala tudi bodo najemnika s fiksnimi prejemki in težki položaj obrtnika in trgovca.

V tej situaciji se nam vendarle zdi, da je uredba od 21. maja 1921 kolikor toliko zadela srednjo pot. Ni namreč pravična obdobja, da so n. pr. obrtniki na milost in nemilost izročeni gospodarjem.

Res je, da naredba ne označuje, za koliko se največ sme najemščina obrtnih prostorov povzpeti. Tako maksimalno mero, ki bi s tem sama od sebe postala minimalna mera, je z ozirom na veliko množino momentov, ki jih je treba pri obeh strankah upoštevati, naravnost nemogoče najti. Zato veli člen 9. naredbe: »Pri drugih najemnih, kjer predmet ne spada v kategorijo najemov za stanovanje, se pušča lastniku prostost, da se pogodi za najemnino. Če se lastnik z najemnikom ne more pogoditi za višino najemnine v nekaj te urebe, je pristojno stanovanjsko oblastvo.

Ko se določa najemnina v takih primerih je treba upoštevati ekonomski položaj in življenjske načine najemnika in lastnika zgradbe, napredovanje obrta in podjetja, ali opravljajo obrt slabe situaciji, nadalje kraljevine razmere, kvaliteto zgradbe, interes prebivalcev dobitne občine, ki morajo biti zadosti zaščiteni v razmerju proti tujcem. Nadalje mora oblastvo pri odrejanju najemnin upoštevati ali in koliko je bila najemna imovina oškodovana med vojno ali po njej in najemniku vzeta možnost, da bi bil užival v celoti, ali da je imel zaradi tega kakršnokoli škodo.

Če je lastnik podjetja, ki je hkrati lastnik zgradbe, v kateri je podjetje, to podjetje prodal, preden stopi v veljavo ta uredba, ob pogoju, da ostane tupec v zgradbi, v kateri je podjetje, kot najemnik za izvestno najemnino, se le - ta ne sme zvikati po tem členu, nego ostane v veljavi po prvotni pogodbi.

V smislu cit. naredbe in člena 7. pravilnika pokrajinske uprave od dne 26. julija 1921 določa torej najemnino pristojno stanovanjsko oblastvo, ako se lastnik in najemnik ne bi mogli sama pogoditi za višino najemščine.

Zopet enkrat vidimo, kako prenapetost je kritika od strani sicer precej preudarnih poročevalcev, ki pa se ne potrudijo, da bi bili vprašanju na dno. Iz cit. člena 9. je razvidno, katere okoliščine more stanovanjsko oblastvo avtorizirati, kadar je poklicano, da reši stanarinski spor. Kdor pazljivo prečita člasti drugi odstavek člena 9., razvidi, da je v posebnih razmerah stanovanjskemu oblastvu mogoče, da povzame omeji tudi pod štiri ali trikratni predvojni znesek najemščine.

Kritikanje, ki je tudi sicer jako povzeto in krivično, ker popolnoma pozablja, da ima stanovanjsko vprašanje dve plati, bode na mestu šele, ako bodo razsode stanovanjskega oblastva krivične. Vemo, da boeta navadno z razsodo zadovoljni obe stranki, vendar pričakujemo, da v večini slučajev zadene pravično sredino. Temu treba samo še dodati, da o sporih ne bodo odločali državni uradniki, ampak avtonomne komisije.

Dopolnilna občinska volitev v Ljubljani

V smislu razpisa pokrajinske uprave za Slovenijo razglasa mestni magistrat ljubljanski, da se za mandate onih občinskih odbornikov in njih namestnikov, ki so bili izvoljeni na podlagi komunističnih kandidatnih list in katerih mandati so razveljavljeni na podlagi člena 18. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 2. avgusta 1921., na podstavi potrebe o volitvi v občinske zastopstva v Sloveniji z dne 15. maja 1920., števil. 245. Uradnega lista, odnosno z dne 17. februarja 1921., števil. 59. Uradnega lista, izvrši dopolnilna volitev odbornikov in njih namestnikov občinskega odbora mestne občine ljubljanske v torek dne 20. septembra 1921. Začetek volitev je ob 8. uri; oddajanje glasov se sklone ob 17. uri. Izvoliti se z občinski odbor šest odbor-

nikov in šest namestnikov. Volitja so ta-le:

- I. Šolski okraj — v Meštem domu;
- II. Šentjakobski okraj od črke A do M — v šentjakobski šoli, na levih;
- III. Šentjakobski okraj od črke O do Z — v šentjakobski šoli, na desni;
- IV. Krakovo in Trnovo — v šoli na Ojsovem grahu;
- V. Dvorski okraj, zapadni del, in sicer od trnovskega volišča vzhodno do črke: Dvorski trg, Vegova, Hl. Šerjova in Simon-Gregorčičeva ulica — v državni obrtni šoli;
- VI. Dvorski okraj, vzhodni del, in sicer od prej navedene črke do Prešernove ulice in Aleksandrove ceste — v državni realki;
- VII. Kolizejski okraj s Dunajsko cesto in Janez Trdinovo ulico — v I. državni gimnaziji;
- VIII. Kolodvorski okraj, zapadni del do Reačjeve ceste — v justični palači sodno dvorana števil. 79 v I. nadstropju;
- IX. Kolodvorski okraj, vzhodni del od Reačjeve do Ahaceljeve ceste, in sicer od črke A do L — na šenskem učiteljskišči;
- X. Kolodvorski okraj, vzhodni del od Reačjeve do Ahaceljeve ceste, in sicer od črke M do Z — v šoli na Ledini;
- XI. Vodmatski okraj s Ahaceljevo in Sv. Martina cesto — v mestni u-božnici v Japljevi ulici;
- XII. predkraji, in sicer Hlova, Orna vas, Hauptmanca, Ižanska cesta, Dolenjska cesta in Hradečkega vasa — na vojaškem strelišču ob Dolenjski cesti;
- XIII. Spodnja Šiška, in sicer od črke A do L — v šlenski dekliški ljudski šoli, na desni;
- XIV. Spodnja Šiška, in sicer od črke M do Z — v šlenski dekliški ljudski šoli, na levi.

Pravomočni volilni imeniki so izza dne 20. avgusta t. l. tri dni, to je do včerajšega 23. avgusta t. l., vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 18. ure vsakomur na vpogled razpoloženi v občinskem uradu (magistratni postvetovalnici). Izrečno se pripominja, da zoper te volilne imenike ni dopustna nobena pritožba več.

Občinski odborniki in namestniki se volijo po obveznih kandidatnih listih. Kandidatne liste se morajo vložiti najkasneje tekom petih dni po razgledni pravomočnih volilnih imenikov pri pokrajinski upravi za Slovenijo, oddelku za notranje zadeve v Ljubljani, I. nadstropje, soba št. 48, ob običajnih uradnih urah, to je do včerajšega dne 23. avgusta t. l. do 14. ure, in sicer po en izvoljen za vsako volišče po dva prepisa. Kandidatne liste, ki bi se vložile po označenem roku, se ne bodo mogle vpisovati.

Kandidatne liste se morajo episati na uradno izdanem tiskanem obrazcu, ki ga dobi vsak volilni upravičenec proti odškodnini v običajnih urah ali pri podpisnem občinskem uradu od dne 20. avgusta t. l. ali pri oddelku za notranje zadeve pokrajinske uprave v Ljubljani.

Kandidatne liste se morajo dobro čitljivo izpolniti natančno po tiskanem obrazcu ter morajo obsežati toliko imen, označenih s tekočimi številki 1, 2, 3 itd., kolikor je izvoliti občinskih odbornikov in namestnikov.

V kandidatno listo se smejo sprejeti le one osebe, ki morejo biti izvoljene; glede tega se opozarja na določila §§ 5., 6. in 7. zgoraj navedenih uredb.

Pod imena kandidatov se napišejo imena po enega predstavnika liste in njegovega namestnika za volilni odbor. Ker se voli v občini na več voliščih, je napisati za vsako volišče po enega predstavnika liste in njega namestnika za volilni odbor.

Na hrbtni strani tiskanice, kjer je za to pripravljen prostor, se morajo svojoročno in čitljivo podpisati predlagatelji in pa kandidati, poslednji z opombo, da izvolitev po tej listi sprejmejo.

Na hrbtni strani je nadalje v za to pripravljen prostor vpisati izmed podpisancev eno osebo in nje namestnika, ki v imenu in po naročilu podpisancev občine in s mestnim magistratom, oziroma političnim oblastvom, kot pooblaščenca zastopnika. Ako take prijave ni, se smatra prvi podpisaneec za zastopnika, drugi podpisaneec pa za njegovega namestnika.

Za predstavnika list v volilnem odboru smejo biti označeni ali predlagatelji sami ali druge osebe, ki so vpisane v volilnem imeniku. Brez privolitve se ne sme nihče označiti za predstavnika liste ali njegovega namestnika.

Vsa osem dni pred volitvijo, to je do dne 12. septembra t. l., morajo one volilne skupine, ki svoje kandidatne liste vložijo, podati dotično pismo izjavo oddelku za notranje zadeve pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani po pooblaščenih zastopnikih. Vezanje kandidatnih list provzroči, da se pri računanju izida volitev vezane stranke najprej smatrajo za eno stranko in se njih glasovi seštevajo. Kandidati, ki so jih na ta način vezane liste dobile skupaj, se med njimi razdele za uporabo načel in predpisov §§ 37. in 38. l. c.

Glasovanje se vrši s krogičnimi kakor pri volitvi narodnih poslancev v ustavotvorno skupščino.

Glasuje se osebno. Le oni volilec, ki zaradi težnje hiše ne bi mogel glasovati tako, kakor je načeloma predpisano, ima pravico, pred volilni odbor privedi pooblaščenca, da namesto njega odda glas. Invalidi brez domete morejo glasovati z levo roko.

Pod kaznijo ne sme nihče stopiti na

volilno s oznanjenimi glasovi, posredovati na voljo.

Točenje alkoholnih pijač je na dan volitve in dan poprej po vsej občini pod kaznijo stogo prepovedano.

Revija ameriške vojne mornarice

Koncem preteklega meseca se je vrnila pred predsednikom Hardingom revija celotnega ameriškega vonjega brodogoja. Mimo jachte Mayflower, na kateri se je nahajal predsednik, je defiliralo skupno nad tisoč ameriških vojnih ladij vseh vrst, nad njimi pa aéro- in hidroplani in dva vodilna zrakovplov. Revija je prišla ob devetih zjutraj in je trajala eno uro.

Politične beležke

— **Važna seja načelstva JDS** se vrši v ponedeljek, dne 22. avgusta ob 8. popoldne. Udeležijo se je tudi zastopniki krajevnih političnih organizacij.

— **Zupanska volitev v Ljubljani.** »Napreje« se hudeje, da pokrajinska uprava ni še razpisala volitve župana v Ljubljani, češ, da hoče čakati s njo do dopolnilne volitve. Seveda so zopet »krivi« demokrati. »Napreje« bode povedano, da je JDS v tej stvari poprejš ugovarjala, nego je to njegovi stranki to sploh na misel prišlo. Čim je izšla dotična odločitev, je posl. dr. Žerjav vložil formalen rekurs na ministrstvo notranjih zadev s zahtevo, da se ima županska volitev v Ljubljani nemudoma izvršiti.

— **Peskov afera.** S svojo običajno predrznostjo trdi g. Pesek v včerajšnji »Jugoslaviji«, da notranji minister ni hotel dati pojasnila o njegovi aferi, akoravno sta posl. Deržič in Pesek dvakrat pri njem intervenirala. Gotovo se notranji minister ne more spuščati v razprave z gospodom Peskom, pač pa je, kakor nam javljajo iz Beograda, izjavil posl. Deržič, da mu na pisemno zahtevo dovolil vpogled v uradni spis, ki vsebuje podatke o vzrokih Peskove nepotrditve. To se je medtem že gotovo zgodilo in ne dvomimo, da je posl. Deržič povsem odobrill ministrovo postopanje v zadevi Antona Peska.

— **Razveljavljeni komunistični občinski mandati.** Komunistični občinski mandati v Studenih pri Mariboru so bili končno vendarle razveljavljeni, in to kljub temu, da so se komunisti hoteli kar čez noč preleviti v socialne demokratke. Dopolnilne volitve bodo razpisane že v kratkem.

— **Razpust komunistične železničarske organizacije.** Na podlagi zakona o zaščiti države bo Splošna (komunistična) železničarska organizacija za Slovenijo razpuščena.

— **O preklicu jugoslovanske - italijanskih pogajanj,** o katerem smo poročali dne 18. avgusta, pišejo danes vsi italijanski listi. Glasilo sedanjega

mednarodnega je bilo po včerajšnjem ladij pod vodstvom admirala Wilsona, ki je bil na superdrazdninghtu »Pensilvanija«. Najzanimivejši prizor pa je nudil parnih loda, s katerega so bili odstranjeni vsi topovi, namesto tega pa je bil opremljen s raznimi električnimi napravami v vrednosti nad milijon dolarjev. S pomočjo breskčnih napeljav je vodila ta parnik vojna ladja Ohio, ki je plula pred njim. Na lodu ni bilo živega bitja, ampak ga je premikala naprej nevidna elektrika pod vodstvom navidezne struje z ladje Ohio.

Po reviji je imel Harding na moštvo nagovor, v katerem je govoril o večnem miru, za katerim bo stala Amerika, dokler bo stala...

predsednika italijanske vlade Bonomija »Epoca« polemizira s »Jutrovim« poročilom in izjavlja, da predsednik roške vlade Zanella ni prišel v Beograd v oficijelni misli italijanske vlade. Kar se tiče prekinjenja takoravnih kulturnih pogajanj, je prekinjenje nastalo samo radi demisijske predsednika italijanske delegacije senatorja Ruffinija; tudi odlike »Jutra« italijanski vladi, da hoče politično izkoristiti zavlaščevanje pogajanj, zavrača Bonomijeva »Epoca« samo potrjuje naša izvajanja, ko priznava prekinjenje kulturnih in gospodarskih pogajanj. Kar se pa tiče Zanellijeve misije, je jasno, da italijanska vlada ne bo priznala, da je poslala Zanella v Beograd, posebno še sedaj po neuspehu njegove misije.

— **Zavod sv. Jeronima v Rimu.** Italijanska vlada je v zvezi z Vatikanom skušala znova dokazati, kaj misli o kulturnih zvezah z Jugoslavijo. Zavod sv. Jeronima v Rimu so zgradili in vedrilevi katoličani iz bivše Avstrije. V sporazumu z Vatikanom je italijanska vlada imenovala za zavod kot komisarja Nicolò Consiglia, kanonika cerkve Marije Snežnice v Rimu. Komisar Consigli je najprej pregledal arhive in preštudiral vse akte; na podlagi teh študij je sporočil italijanski vladi, da se odpoveduje komisariatu, ker je temeljem študiranja letin doznal, da zavod sv. Jeronima sploh ni italijanska last. Nato je italijanska vlada imenovala novega komisarja — seveda v sporazumu s Vatikanom — v osebi nekoga jezuita Galeasija. Ta je bil poslušen navodilom italijanske vlade in začel takoj s prezidavo ravno onega trakta poslopja, ki ga je dal zgraditi za hrvaške gojence škup Strassmayer. Toda na odločen protest jugoslovanske vlade je novi komisar prenehal s prezidavo in »Giornale d'Italia« celo poročalo, da je jugoslovanski poslanik v Vatikanu zagrozil, da zapusti svoje mesto, ako se zavod sv. Jeronima takoj ne prepusti upravi jugoslovanske vlade.

ni, saj je za enkrat tudi težko priti tjakaj, dokler ne bo stekla železnica preko Mure in zvezala Ljutomer z Mursko Soboto. Za Prekmurjem se Madžari zelo žalostijo, saj so v tel lepi pokrajini svojčas neomejeno paševali. Časi so se pač izpremenili in tudi Madžari so se novim razmeram prilagodili. Izdajajo svoj irendentistični list »Domovino« v prekmurščini z madžarskim pravopisom, ki se prodaja zlasti v Monostru in Radgoni.

Pa tudi v Ameriki izhaja, odkar je Prekmurje jugoslovansko, enak list »Slobodna reč« v madžarskem duhu za tamkajšnje prekmurske rojake. Dočim so hoteli svojčas Madžari prekmurske Slovence utajiti in skriti (pri zadnjih ljudskih štetjih, so jih šteli med »druge«, kjer so bili tudi cigani) in jim niso izdajali niti enega lista in niso dali niti ene šole, jim izdajajo sedaj kar več glasil v prekmurščini. Ta glasila vršijo isto nalogo, kot na Koroskem »Koroška Domovina«. V našem jeziku in s citati naših listov nam hočejo škodovati.

— **30.000 kron jugoslovanski Matci** je donesla Matična nedelja dne 7. avgusta v Kamniku. Odbor podružnice jugoslovanske Matice v Kamniku izreka tem potom najskrenejšo zahvalo vsem damam in gospodim, ki so s svojimi sodelovanjem, z dobroti, darovnimi prispevki ali kakorkoli pripomogli do tako lepega uspeha.

— **Slovenske manjšine v Avstriji.** Po inicijativi Čehov v Avstriji se ustanovi na Dunaju združenje narodnih manjšin, v katerem bodo zastopani Slovenci, Čehoslovaki in druge nemške narodnosti. Svrha tega združenja je, da zastopa interese vseh članov pri zvezi narodov in da zahteva popolno izvršitev senzermske mirovne pogodbe v korist narodnih manjšin, zlasti glede šol, ki n. pr. na Koroskem za Slovence sploh ne eksistirajo. Zato je koroška slovenska ljudska stranka, katere glasilo je »Koroški Slovenec«, sklenila, da popolnem izgradi svojo organizacijo. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah je koroška slovenska stranka pridobila dva mandata. Po tem uspehu spodbujena, se koroška slovenska stranka pripravlja tudi na svojo gospodarsko organizacijo.

— **Knjiga o Prekmurju.** Te dni je izšlo »Prekmurje«, ki bo gotovo pretežni večini našo javnost prav dobro došlo. Knjigo je spisal univ. prof. dr. Slavčič, šteje 131 strani, ima ško te ga ozemlja in stane 20 kron. Prekmurje je za nas pravzaprav še nepoznana dežela, kar ne tudi nič čudnega

Sokolski vestnik

SOKOLSTVO SPOMINU KRALJA PETRA.

Starašinstvo jugoslovanskega Sokolskega Saveza odreja:

1.) V počestitev spomina velikega kralja Petra Osvoboditelja mora pridedati vsako, v Savez včlanjeno sokolsko društvo za vse svoje člane žalno zborovanje, kjer se naj povdajajo zgodovinski pomen Njegovega življenja in Njegovi borbi za naše narodno in državno osvobodjenje in ujedinjenje. Taka zborovanja se naj vršijo v vsakem Sokolskem društvu tekom prvih 14 dni po kraljevem pogrebu.

2.) Vsakemu Sokolskemu društvu je dano na svobodno voljo, da sme prisostvovati tudi vsaki drugi oficijelni prireditvi, ki jo bodo oblasti ali korporacije uprizorile v počast spomina kralja Petra in ki niso omejene zgolj na številno povabljenec ali lastnih pripadnikov.

3.) Udeležba na vseh zborovanjih in drugih prireditvah v civilnih oblekah s sokolskim znakom.

4.) Ta odredba velja za vsa Savezna društva brez vsakega drugega obvestila z naročilom, da morajo sokoske župe tekom enega meseca po kraljevi smrti sporočiti podpisnemu starašinstvu o izvršitvi te odredbe.

ZDRAVO!

Starašinstvo jugoslovanskega Sokolskega Saveza.

Prosveta

Sara Bernhardt. Te dni so javili nekateri listi, da je znamenita francoska igralka Bernhardt nevarno obolela. »Journal« pa demontira te vesti in javlja, da je umetnica vkljub svoji visoki starosti popolnoma zdrava in režira sedaj Maurice Rostandovo novo delo »La Cloire«, katero namerava vprijeti prihodnji mesec v svojem pariškem gledališču.

Nov roman Hans Helms Ewersa. Na brionskih otokih živi znani nemški pisatelj Hans Heinz Ewers, ki je tam končal svoje najnovejše delo »Die Geisterseher« po nedokončanem delu Schillerja Roman bo nosil naslov »Die Geisterseher«, Roman von Friedrich von Schiller und Hans Heinz Ewers. — Ewersovi najbolj znana dela so Alraune, Vampir, Pajk i. dr.

Izidora Duncan, znana francoska plesalka, je dobila od ruske sovjetske vlade vabilo, da ustanovi v Moskvi šolo za proletarske plesne na Vulkanu.

Panteon Bolgarje. Bolgarska vlada je sklenila, da spremeni veliki trg pred Aleksandrovo cerkvijo in sbranjem a park, kamor se postavijo herme vseh zaslužnih Bolgarov. Cerkev Aleksandra Newskega se spremeni v narodni bolgarski Panteon, kjer bodo pokopani vsi zaslužni Bolgari.

Umetnostna razstava v Ljubljani. Na številna vprašanja naznanjamo, da se nahaja Umetnostna razstava na Miklošičevi cesti št. 5 poleg hotela »Union«.

Sport in turiztika

UČITE SE PLAVATI

Neki angleški dnevnik prinaša statistiko, koliko ljudi zna na Angleškem plavati. Po tej statistiki zna na Angleškem plavati najmanj 80 odstotkov prebivalstva. V Franciji je znalo plavati komaj 12 odstotkov ljudi. Pri nas je ta odstotek nedvomno še mnogo manjši.

Zakaj pa je vendar tako zanemarjen ta sport, ki je med najbolj koristnimi in najbolj dovršenimi od vseh športnih panog? Vzroki so moralnega in materialnega značaja. Pomnimo kraje, kjer se kmetje nikdar ne kopeljo, ker to ne gre. Vrh tega velja še vedno: Ljudje so boje vode. To je treba na vsak način pobijati in mladino pravilno vzgajati. V šole bi se moral uvesti obligatno plavanje, kjer je to le mogoče. Ne pozabimo, da so še stari Rimljani nad vse cenili ta sport in je bilo poučevanje v plavanju ede glavnih šolskih predmetov. Lenuha in nevedneža so označevali s besedami »Naučil se ni niti govoriti, niti plavati«. Vrh tega nam manjkajo kopeli. London ima nad 100 kopališč, a Pariz samo pet. Pri nas se že okoli polno ne more več dobiti kabina. Učimo se torej plavati in gotovo ne bo potratno toliko nesreč na Savi in Ljubljanici.

Pri plavanju se krepe telo, pljučje udje in mišice. Telo se harmonično razvija. Del telesa se ne razvija r škodo drugega, kakor je to pri ostalih športih, n. pr. pri gimnastiki in nogometu. O apetitu ni treba govoriti, to se najbolje razumejo hotelirji in gostilničarji. Relativno moremo reči, ljudje po kopališčih dvakrat toliko jedo, kakor običajno. In kaj pomeni za organizem? To pomeni svežost in zdravje.

Zato še enkrat: Učite se plavati!

× Tat in šarabna palica. Pred dnevi prišel na kolodvor v Inostom neki švab, ki je imel predati neko pismo. Kni bilo v istem času nikogar pri blagajniškem oknu, da bi prevzel pismo, in neznanec s pomočjo svoje palice, ki in gotovo privlačno moč, ukradel skoro milijone kron. Švedski lopov je niso sledili.

Domače vesti

Ured na kraljevo kralja - Osvobodilna
je bila položila celokupna ljubljanska
akademika omladina, ne samo društvo
"Jadransko", kakor je stalo pomotoma v
todašnji naši notici.

Delavske zbornice. Uradni list pokra-
jinske uprave za Slovenijo objavlja v šte-
vilki 99 z dne 20. avgusta Uredbo o de-
lavske zbornice. Kot interesna pred-
stavnostna delavcev in nameščencev v
pokrajinskih in vseh prejšnje kraljevine
Srbije se ustanovljajo delavske zbornice
in sicer: za Hrvaško in Slavonijo s sede-
štem v Zagrebu; za Slovenijo s sede-
štem v Ljubljani; za Bosno in Hercegovino
s sedeštem v Sarajevu; za Dalmacijo s
sedeštem v Splitu in za Vojvodino s
sedeštem v Novem Sadu.

Beg komunističnih poslanecev iz
Ljubljane. Izvedeli smo iz zanesljivega
vira, da sta bivača komunistična po-
slancev dr. Milan Lemež in Vladislav
Fabjančič pobegnili iz Ljubljane. Fab-
jančič je bil pod policijskim nadzor-
stvom. Kdaj, kako in kam sta begu-
nca pobegnila, še ni nihčevar znano.

Na adresu ljubljanskega magistrata.
Prejeli smo: Gospod magistratni ravnatelj
in gospod tržni nadzornik naj si že
vendar enkrat malo ogledata elegantno
naselbino barak na Vodnikovem trgu ob
Vodnikovem spomeniku, kjer se proda-
jajo različni živilski najslabše kvalitete,
tunje, železnina itd. Kako neki spada ta
naselbina na živilski trg? Baje za to sto-
jno ne obstaja nikakoli dovoljenje. Če
gre šlovec mimo, mora dobiti resnično
prijeten vtis, ko gleda to razdrapano, ne-
ukusno gručo popolnoma nepotrebnih ba-
rak na enem najbolj objudjenih delov Lju-
bljane. Če mestni magistrat tako skrbi
za zunanje lice Ljubljane, potem bo kaza-
la Ljubljana še dolgo tako žalostno lice
kot sedaj. Če se že odstranja vsepovsod
druge grde barake po mestu in po trgu
milimo, da se lahko tudi to skrajno ne-
ukusno naselbino odstrani, posebno še z
očirom na pomankanje prostora za ži-
vilski trg. Pričakujemo, da se bodo go-
spodje na magistratu malo zanimali, in
sicer kmalu, za to zadevo.

Brezvestni izkoriščevalci bede slo-
venskih akademikov. Zadnje čase je po-
biral bivši upravitelj akademike menze
v Zagrebu, 20letni Stevo Lenajč iz Mo-
stara, po Ljubljani z nabiralnimi polni
prispevke za slovenski oddelek zagreb-
ške akademike menze. Ker so mu bile
razmere v menzi jako dobro znane, si je
poskrbel za formulacije, potvrdil podpise
funkcionarjev, vpisal nato v formulare
fingirane zneske po tisoč kron s ponare-
jenimi podpisami nekaterih ljubljanskih
in bank in odšel tako nadelo. Imel je pre-
jaj srečo. Izvabil je od treh uglednih tr-
govcev zneske po 100 dinarjev, končno
pa mu je vendarle spodletelo. Ko je pri-
šel k trgovcu Odonu Koutnemu v Kolo-
dvorski ulici, je ta takoj spoznal potvor-
jene podpise in na skrivaj poslal svojega
važenca po redarja. Brezvestni izkorišče-
valci bede slovenskih akademikov so lu-
tili, da so mu za petami, in je skušal po-
begniti. Zbežal je namreč v Slovensko
ulico, kjer pa ga je stražnik dohitel in
aretil. Odpeljali so ga v zapore Justič-
ne palače.

Moje doma, glasilo Pokrajinske zveze
društva hišnih posestnikov za Slovenijo
v Ljubljani je izšel in se je 1. številka
poslala brezplačno vsem organiziranim
hišnim posestnikom. Kdor lista ni prejel,
se boče naročiti, naj to naznani upravn-
ištvu v Ljubljani, Selenburgova ulica
št. 5. List bo prinašal samo gospodarske
razprave in se peča s stanovanjskimi na-
redbami in zadevami. Nečlani ga lahko na-
roče proti polletni naročnini 10 K.

Stupidna nevednost. V Krakovski
ulici v Ljubljani je neka ženska razobes-
ila v znak žalosti — črnorumenasto zastavo.
Pred hišo so se zbrali ljudje, ki so mis-
leli da gre za provokacijo, pričeli burno
demonstracijo. Policija je zaglavila odstra-
nila. Ženska je pri zaslišanju izjavila, da
ne ve, da je črnorumenasta zastava habsbur-
ška in prepovedana. Hotela je s razobe-
šenjem-zastavo pokazati, da tudi ona ve,
kaj se spodobi... Izgleda, da je ženska
vso vojno in njene posledice zasopala in
da res ne ve kje se nahaja.

Nesreča v gorah. Potniki, ki so se
pripeljali včeraj jutraj z gorenjskim
vlakom v Ljubljano, so prinesli prvo
vest, da se je ponesrečila na gorenjs-
kih hribih soproga dr. Janko Olipa,
odvetnika v Beogradu, doma iz Radov-
ljice na Gorenjskem. Soproga je iz
znane Megušarjeve rodbine iz Kropa.
Po pripovedovanju potnikov je padla
v neki jarek. Poškodovana se je ne-
znatno na nogah.

Velika netaktnost. Bivši avstro-ogr-
ski oficirji, ki niso bili sprejeti v našo
armado iz raznih vzrokov ter bili delo-
ma odpuščeni, deloma umirovljeni, so
sklenili neki apel, ki ga pošiljajo na vse
strani. V tem apelu bivši avstro-ogrski
oficirji v Sloveniji ugotavljajo, da še ni
rešeno vprašanje njihovih pensij. Tekst
tega apela pa je tako čuden, da se nam
zdi potrebno s par besedami opozoriti
gospode, da na tak način ne sme nikdo
govoriti s našo državo, najmanj pa biv-
ši avstro-ogrski oficirji. Beograjski listi
petro obojejo ta nastop in pravijo, da
se to izjavo samo poslalsli svoj po-
lozaj. Nedopustno je sledeči stavek: To
svojo resolucijo objavljamo javnosti, da
jo uporabimo vsi v svojem delu za ugled
naše države, da vidi svet, kako naša dr-
žava postopa s sinovi slovenskega in hr-
vatskega naroda (?!), ki plača tako ve-
like davke in carine državi blagajni Mi
samo bili doslej navajeni (kjo — v Avstri-
li) vlagati prošnje in zaporo. Sedaj pa

zahtevamo in hočemo, da se avstro-ogr-
ski avstro-ogrski oficirji moramo od-
ločno zavrniti, ker niso najmanj umesne
in bo naša vlada gospodo gotovo upo-
zorila na zakoniti način, kako se rešijo
take vprašanja! S takimi nastopi, kakor
je ta zadnji, si gospodje gotovo ne bodo
pridobili simpatij javnosti, čeprav so nji-
hove zahteve sicer upravičene.

Himen. Poročila sta se v Mariboru g.
Ivan Voelker in gđ. Luksa pl. Nova-
kova.

Tehtanje živine na mariborski sejmi
se bo smelo po odredbi mestnega ma-
grata vršiti samo na tehtnici v mestni
klavnici.

Shterhaltungsgenossenschaft in Win-
disch Feistritz. Pod tem imenom je ma-
riborsko okrajno sodišče registriralo slo-
venje-bistriško združbo. In vendar je bila
še davno izdana odredba, da se morajo
uradno rabiti slovenski nazivi.

Arrestacija nevarnega in zvitega lopo-
va v Mariboru. Ko je zavozil včeraj sju-
traj graški vlak na mariborski glavni ko-
lodvor, je službojoči uradnik zapazil ne-
kega potnika, ki se je hotel neopašeno
izmuzniti. Ker se mu je zdel sumljiv, ga
je prijel in izročil policijskemu komisar-
ju. Arrestirane ni mel pri sebi nobenih li-
stin in je povedal napuščno ime. Toda de-
luje in je spoznal malo natančneje
ogledali in spoznali v njem 22letnega
brezposelnega natakarka Ludovika Teme-
terja, ki ga že dve leti zasledujejo radi
raznih tatvin in vlomov, a je sivočasno
pobegnil v Avstrijo. Ko je Temeter uvidel
da je spoznan, je priznal svoje prave ime
Policija ga je odgnala v policijske za-
pore. Na potu se je Temeter nenadoma
zgrudil na tla, nakaš so ga z rešilnim
vozom prepeljali v bolnico, kjer pa je
primarij dr. Mariniš konstatiral, da je
Temeter čisto navaden simulant. Ko je
bil tako že v drugo razkaznik, je po-
kušal še enkrat svojo srečo. Napravil
se je blaznega, a mu tudi to ni čisto nič
pomagalo. Naložili so ga zopet na voz
in odpeljali v zapore sodnje.

Trboveljska premogokopna družba
je začela te dni z nadaljevanjem gradbe
svoje palače na Aleksandrovi cesti v Lju-
bljani. Kakor čujemo, se bo palača do-
gradila v prvotnih načrtih kot represen-
tacija družbinega ravnanstva.

Slovensko šolstvo v Gorici. Slo-
venske paraleleke se vendar otvorijo v
Gorici in sicer za prvi in drugi razred
na ljudskih šolah v Kapucinski ulici,
v ulici Mamela in pri Sv. Križu. Za
470 otrok je pač 6 razredov veliko, ve-
liko premalo. Kakor moramo konsta-
tirati, da je vse to še veliko, veliko
premalo, tako pa priznamo tudi odri-
to, da nas veseli, da je vsaj narojen
začetek.

III. poročno zasedanje se prične pri
deželnem sodišču v Ljubljani v ponde-
lek dne 29. avgusta. Dolej so se odre-
dile sledeče razprave: na ponedeljek dne
29. avgusta zoper Marijano Krekovo in
Katarino Aleksejevičovo zaradi hudodel-
stva umora; na torek dne 30. avgusta zo-
per Jakoba Avšiča zaradi hudodelstva po-
puziga in zoper Alberta Schlegla zaradi
hudodelstva goljufije; na sredo dne 31.
avgusta zoper Martina Ravnikarja za-
radi hudodelstva uboja in zoper Josipa Gu-
zelja zaradi hudodelstva ropu; na čet-
rtke dne 1. septembra zoper Ljudevita Ko-
sa in po zoper Julija Derganca zaradi hu-
dodelstva tatvine, ena razprava se na
ta dan še razpiše; na četrtke dne 2. sep-
tembra zoper Mihaela Friškoveca zaradi
hudodelstva umora in zoper Jerneja Spir-
na zaradi hudodelstva uboja; na soboto
dne 3. septembra je razpisanih več raz-
prav zaradi pregreškov zoper varnost ča-
sti izvršenih o tiskovinah; na ponedeljek
dne 5. septembra zoper Alojzija Tomažiča
zaradi hudodelstva umora in na torek
dne 6. septembra zoper Florijana Muleja
in Franca Meršola zaradi hudodelstva
umora. Nadaljnje razprave se še odrede,
čim postanejo obožnostne pravnomočne.

Kdo je našel družbene račune inva-
lidne organizacije, izgubljene na poti iz
Šentpeterske vojašnice čez Hrvaški trg.
Škofjo ulico, trg Tabor, Vidovdanske ce-
sto, Komenskega ulico, Kolodvorsko ce-
sto, Pražakovo ulico, naj jih izroči v
Šentpeterski vojašnici soba št. 3.

Izgubil se je mlad pes, siv volčje
pasme, ki ima št. 1244 in sliči na ime
"Doki". Kdor bi ga našel, naj ga odda
proti nagradi pri I. Kalnič, Sv. Petra
cesta št. 27.

šah

Glavni šahovski turnir v Celju. V pe-
tek je igralo peto kolo. Ormaj je dobil
proti Kohnu, Trstenjak proti Rožiču. Ni-
elfor je izgubil proti Erdoyu. Kragina pa-
rtija Kramer-Poljanec je končala remis,
istotako tudi partija Peyer-Ferjan. Vu-
kovič je izgubil proti Kohnu in s tem
tudi vodstvo. Partija König-Banekovič
je bila prekinjena. Stanje po petem kolu:
Erdoy 4 in pol, Vukovič 4, König 3 in
pol, Kramer 3, Ferjan in Trstenjak 2 in
pol, Peyer, Poljanec in Rožič 2, Nief-
lor in Ormaj 1 in pol, Kohn 1, Banekovič 0.
Včeraj se je igralo šesto kolo. Poljanec
je dobil naglo proti Peyerju, König v
teoretično preštetirani partiji proti Kra-
merju, Rožič je izgubil proti Nieforju,
Kohn proti Trstenjaku, Nefolgrani ste
bili partiji Ferjan-Ormaj in Banekovič-
Vukovič. Erdoy je bil prost. Stanje po šes-
tem kolu: Erdoy in König 4 in pol, Vu-
kovič 4(1), Trstenjak tri in pol, Kramer
in Poljanec 3, Ferjan 2 in pol(1), Nief-
lor dve in pol, Peyer in Rožič 2, Ormaj 1 in
pol(1), Kohn 1, Banekovič 0(1).

Narodno žalovanje

ŽALNE IZLOŽBE LJUBLJAN- SKIH TRGOVIN.

Ob smrti našega kralja so naši zaved-
ni ljubljanski trgovci posebno izrazito
pokazali svoje globoko čustvovanje po-
vodom narodne žalosti. V mnogih izlo-
žbah obnih so izstavljene slike kralja
Osvoboditelja iz različnih dob njegovga
življenja.

Posebno odlikovale pa so se nekatere
trgovine, ki so priredile cele žalne iz-
ložbe v laki lični in okusno prirejeni žal-
ni opremi. Najlepša žalna izložba je ona
konfekteljske trvdke J. Maček na kralja
Aleksandra cesti. V sredini velikega iz-
ložbenega okna visi na črnem ozadju v
širokem umetniško izdelanem pozlače-
nem okvirju slika pokojnega kralja iz
dobe zgodovinskega albanskega umika.
Na obeh straneh sta visoki beli piramidi,
ena z veliko zvezdo in rojstno letnico
1844., druga s črnim križem in smrtno
letnico 1921. Pod sliko je razpet črn
žalni trak z napisom: "Večna slava kra-
lju junaku!" Pod sliko je v kratkem
okroglim nastavku izdelan iz cvetja v
mahu cvetlični križ. Cela izložba je
umetniško razporedjena in grupirana ter
dela kar najboljše vits.

Krasno izložbo je priredila dalje trvd-
ka Magdič. Slika kralja na črnem ozad-
ju je opremljena z dvema golima meča-
ma. Cela izložba je zasnovana globoko
in resno.

Lepe izložbe smo opazili še pri trvdki
Grčar & Mejač v Prešernovi ulici, kjer
osebito ugajajo črni žalni okraški, posu-
ti z belim cvetjem. Okusno izložbeno ok-
no je priredila "Narodna knjigarna". Z
ljubkim cvetjem okrašen slika pokojne-
ga kralja je izstavila trvdka Hero-
manski. Mnogo pozornosti vzbuja tudi
velika žalna izložba trvdke Snoj & Mo-
dic.

Dalje imamo še okusna žalna okna pri
trvdkah Sever & Komp. v Wolfovi ulici,
Viktor Korsika, cvetličar na Kongresnem
trgu, izložba papirnice Ivan Bonač in
Marija Tičar v Selenburgovi ulici, dalje
trvdka Singer. Okusno aranžirano vo-
galno okno ima trvdka Sarc. Jako lepo
je izložbeno okno cvetličarne Bajt, kjer
stojita pred kraljevo sliko kipa Sokola in
Sokolice v žalnih položaj spominjalnih
na kretnje iz Vidmarjeve telovadne kom-
pozicije "Jugoslavija". Tudi Jadranska
zavarovalna družba Pod Tranco je pri-
redila okusno žalno dekoracijo. Osebno
krasno so ta okna zvečer pri elektrčni
zastrti razsvetljavi.

Poleg izložb imamo seveda še nebroj
drugih izložbenih oken s slikami in kipi
kralja Petra, ovitimi z žalnimi in sloven-
skimi ter jugoslovanskimi zastavami.

Venci ob mrtvaškem odru kralja
Petra. Ob mrtvaškem odru kralja Pe-
tra, ki je bil včeraj pončel znova pre-
krasno urejen po strokovnjakih nekega
dunajskega pogrebne podjetja, je po-
loženih dosedaj že tisoč vencev.
Tuji suvereni, mnoge inozemske kor-
poracije, zastopništva prijateljskih na-
mad, domače kulturne in šolovkoljub-
ne organizacije, mesta, občine so okra-
sili kraljev oder s cvetjem. Najgloblji
utis napravljajo venci iz neodrešene
domovine. Na vencu zadržkih Jugoslo-
vanov je napis: "Svojemu kralju še ne-
osvobodjeni Zader." Primorski Jugoslo-
vani pa so dali napisati: "Svojemu ne-
pričakanemu kralju — Istra, Trst, Go-
rica."

Ponedeljek — dan narodne žalosti.
Na dan pogreba pokojnega kralja bo
v znak narodne žalosti po vsej državi
zaprte trgovine in delavnice, odvetni-
ške in druge pisarne ter se vršijo po
cerkvah vseh konfaj žalne službe
božje. V mnogih krajih bodo ob uri,
ko položijo truplo kralja Osvoboditelja
k večnemu počitku, torej ob pol 6. po-
polne, gorele ulične svetilke. Zvonili
bodo vsi zvonovi in v glavnih pokra-
jinskih mestih bodo topovi gromeli kra-
lju v zadnji pozdrav.

K pogrebni svečanostim v Beo-
gradu so se odpeljali z včerajšnjim
brzovlakom iz Ljubljane med drugimi
pokrajinski namestnik Hribar, starosta
Jugoslov. Sokolskega Saveza Ravi-
nar, delegacija ljubljanskega občinskega
sveta s magistratnim ravnateljem
Zarnikom, delegacija Kranja z župa-
nom Pircem, zastopniki slovenske sek-
cije Saveza jugoslov. dobrovoljca in
še mnogo drugih.

Žalni cerkveni obredi za pokojnim
kraljem se vrše v ljubljanski katoli-
ški stolnici v ponedeljek ob 10. dopol-
dne. Prisostvovali jim bodo predstavi-
niki civilnih in vojaških oblasti.
Mestna občina ljubljanska položi
na krsto njegovega Veličanstva pokoj-
nega kralja krasen šopek v nežnih
barvah z belim in zelenim trakom
(mestne barve). Na travkih je napis:
"Slovensko glavno mesto Ljubljana —
Svojemu kralju Osvoboditelju v ne-
veljativni ljubavi." — Med cvetjem so
tudi planinke.

Žalna seja celjskega občinskega
sveta se je vršila včeraj ob 18. uri.
Udeležili so se seje vsi v Celju navzo-
či občinski odborniki. Župan dr. Hra-
šovec je imel globoko čustveno spomin-
ski govor za pokojnim kraljem Petrom.
Orleal je življenje in delovanje naše-
ga prvega narodnega vladarja in po-
udarjal zlasti njegovo parlamentarnost
v vladanju, njegovo junakstvo in samo-
zastojanje. Zaključil je svoj govor s
trikratnim Slava! — ključem velikemu
pokojniku, čemur so se pridružili vsi
občinski odborniki.

Ljubljanski veliki sejem

od 3. do 12. septembra

ORGANIZACIJA SEJMA.

Važnosti vzorčnega sejma v Ljubljani
odgovarja v polnem obsegu organizato-
rično delo, ki ga opravlja sejski urad.

Na vsa večja industrijska in trgovska
podjetja Jugoslavije in na mnoge firme
inozemstva razpošilja sejski urad te
dni prijavnice, potom katerih bodo pri-
javili trvdke svoj poset in naročile legi-
timacije s sejskimi znaki. Nihče naj ne
vrne nesplojane prijavnice. Pomen sej-
ma mora odgovarjati tudi obisk. V Srbi-
jo so odposlane dopisnice v cirilici, po-
tom katerih naročajo srbski posetniki
potrebno število sob in postelj. V hrva-
škem naročijo se razpošiljajo v veliki na-
kledi lično izdelana vabila na veliki se-
jem. Poleg opisa in od arhitekta g. Rado
Kregarja izdelane slike sejskega se na-
haja na vabilu slika Ljubljane s starim
gradom in krasnim planinskim ozadjem.

Sejski urad izda sejski katalog, ki
bo vseboval vse podatke o trvdkah, ki
razstavijo na sejm. Katalog bo priročna
knjiga za domače in inozemske trgovce.
Poleg "Trgovskega lista" bo naš list
prilogeval z isto marljivo in iniciat-
tivo kakor doslej vse vesti o poteku ve-
ležane sejske prireditve.

Na sejskih prostorih bo poštni in te-
lefonski urad in sejska pisarna, ki daje
vsa navodila v spedijskih in sejskih
poslih.

Stanovanjski oddelek uraduje v sejs-
skem času na glavnem kolodvoru v
Ljubljani in preskrbi po naročilih pose-
stnikom sejma potrebna stanovanja.

Umetniške, zabavne in sportne prire-
ditve se bodo vršile v vseh dneh ve-
lekega sejma.

Istočasno se vrši v Ljubljani kongres
jugoslovanskih zdravnikov. Pričakujejo
več sto zdravnikov iz vse države.

Na razpolago so specialne brošure.
Izdane so za izložbeno blago lične tri-
kotne sejske znamke z napisom: Veli-
ki sejem v Ljubljani, 1921 3.—12. septem-
bra.

Sindikata zavarovalnic v Ljubljani je
prevzel zavarovanja celega sejskega in
razstavljene blaga posebel. Interesenti
se še posebno opozarjajo, da je vzela tu-
kajšnja zavarovalna družba "Croatia"
vodstvo zavarovanja in da vse sindicirane
zavarovalne družbe prevzemajo zava-
rovanja transportov tovarov, brzovozne-
ga blaga in potne prtljage. Trvdke naj
posljejo svoje prijave na naslov: "Croatia"
zavarovalna družba v Ljubljani ali
pa na upravo sejma.

Na ljubljanskem sejm, katerega vzor-
no organizacijo vodijo priznani gos-
podarski strokovnjaki in praktiki, bo mogel
kucep videti na enem mestu združene
vzorce najraznovrstnejšega blaga, ki si
ga more nabaviti v Sloveniji. Nihče ne
sme manjkati! Ljubljana noče samo pro-
dajati lastnim konzumentom, "provinci" in
drugim delom naše države, ampak hoče
tudi kupovati proizvode, ki jih drugi deli
države izdelujejo. Samo na ta način mo-
re postati važen trgovski emporij jugo-
slovanskega severo-zapada. Zato Lju-
bljanski veliki sejem ni omejen na pro-
dukcijo Slovenije, ampak je na njem da-
na prilika za izložbo vzorcev najrazlič-
nejših proizvodov iz vse države. Dopus-
ščeno je na razstavo tudi inozemsko bla-
go, ki bo izloženo v posebnih zgradbah
ali pa v trgovinskem oddelku sejma.

V vseh ozirih bo Ljubljanski vzorčni
sejem prvovrstna prireditev, prva te
vrste v naši državi, in mogoče bo zamu-
di in izgubil tisti, ki si ne bo ogledal no-
vih vzorcev, sejskih zanimivosti in
sejskega življenja.

VOĐSTVO LJUBLJANSKEGA VELIKE- GA VZORČNEGA SEJMA.

Vodstvo ljubljanskega velikega vzor-
nega sejma se nahaja, kakor bo iz na-
slednjega razvidno, v dobrih rokah, kar
nam jamči velikopoteznost in smiselno
organizacijo velike jesenske prireditve.
Za vse denarne obveznosti garantira
Konzorcijski ljubljanskega vel. vzor.
sejma pod predsedstvom tukajnega vele-
trgovca g. Ivana Kneza.
Vse aranžma v velikih potezih leži na

Gospodarstvo

Maksimalne tarife za blago iz Bra-
zilijske. Generalna direktorja carin je izda-
la vsem carinaricam naredbo, da se na
blago iz Brazilijske uporabljajo najvišje
maksimalne postavke carinske tarife, ker
naša država v Brazilijski ni sklenila trgo-
vinske pogodbe.

Cementi za obrtnike. Urad za pospe-
ševanje obrti lahko preskrbi obrtnikom
trboveljski cement. Stavbeniki, zidarji in
izdelovalci cementne opeke naj prija-
vijo svoje potrebe na naslov urada,
Dunajska cesta št. 22 do 1. septembra t. l.

Svilo za sita in papir za soboslikar-
ske šablone ima urad za pospeševanje
obrti v zalogi, kar bo razdelil med inte-
resente. Svila za sita je št. 7 in je 108 cm
široka.

Mariborski trg. Na svinjski sejm,
ki se je vršil dne 19. avgusta, je bilo
pripeljanih 253 prašičev, 9 koz in 1 jag-
nari. Cene so bile sledeče: 6 do 8 tednov
stari prašiči 160 do 180 K, 10 tednov
stari 200 do 240 K, 8 mesecev stari 1100
do 1200 K, plemenite svinje (kg žive te-
že) 20 do 25 K, polpitani za klanje (kg
mrtve teže) 28 do 30 K, kozo komad 180
do 200 K, Kupčija je bila jako živahna.

Glavnem odboru, ki ga vodi velikego-
veo g. Fr. Bonač kot predsednik in dr.
V. Murlik ter K. Detela kot tajnika.

V glavnem odboru se nahajajo zastop-
niki predsedstva pokrajinske uprave in
njenih oddelkov za javna dela, uk in bo-
goštaje, kmetijstvo in zdravstvo, mini-
strstva za trgovino in industrijo, odde-
lek v Ljubljani, mestne občine Ljubljane,
Trgovska in obrtna zbornica, Zveza tr-
govskih gromijev, Zveza industrijskih, Zve-
ze obrtnih zadrug, Jug. obrtne zveze, In-
ženjerskega društva, Časnikarskega dru-
štva, tehniške fakultete v Ljubljani, teh-
niške srednje šole v Ljubljani, Ureda za
pospeševanje obrti, Južno štarske obrt-
ne zveze in obrtnih društev izven Ljubljane,
akoga mesta, deželne muzeja, Komisa-
rijata za promet in turizmo, umetniškega
društva, trgovske akademije v Ljubljani,
obratnega ravnateljstva južno železnice
in inšpektorata državnih železnic v Lju-
bljani, Jadranske in ljubljanske kreditne
banke itd.

Glavni odbor deluje po svojih oddelkih:
sledečim so nakazane najvažnejše naloge:

1.) Finančni odsek pod predsedstvom g.
Avgusta Praprotnika.

2.) Propagandni odsek, predsednik g.
L. Böhm, ravnatelj trg. akademije v Lju-
bljani.

3.) Gradbeni odsek pod predsedstvom
g. Ivana Subica, vladnega svetnika.

4.) Prometni odsek, predsednik g. Jo-
sef Bračič, ravnatelj južne železnice.

5.) Razstavni odsek s načelnikom g. Mi-
lanom Šuklje-tom, tajnikom Zveze indu-
strijskih.

6.) Odsek za stanovanja in tujski pro-
met, ki mu načeluje g. Šebenik.

7.) Odsek za razne prireditve pod na-
čelnostjo g. dr. Cirila Pavlina.

Vse kar sklenejo oddelki, izvršuje
"Urad ljubljanskega velikega sejma", ki
predstavlja na ta način važno eksekuti-
vno instanco vse prireditve Ravnatelj "U-
rada" je g. Karol Detela, nadomestno
ga g. dr. O. Pavlin.

Gradbeni vodja sejskega je g. ing. Co-
stapieria, kateremu je dodeljen g. ar-
hitekt ing. Rado Kregar.

V sejskem uradu je zaposlenih okrog
15 ljudi.

LASTNE PAVILJONE POSTAVIJO NA SEJMSKU SLEDEČA VELIKA POD- JETJA.

Združene opokarne, d. d. v Ljubljani,
Ivan Keber, Tacev nad Ljubljano, zdru-
žene papirnice, Vevče, Zedinjene tvornice
ce stekla, d. d. v Zagrebu, Balkan d. d.
v Ljubljani, Slovenska gradbena družba
v Ljubljani, Jugoslovansko inženjersko
podjetje, Maribor, Združene pivovarne
Zalec — Laški trg, Konservne tovarne
d. d., Vrhnika, Rudolf Gayer, Ljubljana,
stavbno in umetno ključavničarstvo,
Julio Melni, d. d. Ljubljana, "Kamenit-
Laško, tvornica umetnega škrljeva, Pi-
lovarna "Union" (dva paviljona), "Fer-
rum" Zagreb, Škrlahrovska zadruga s o-
z. Dolsko pri Ljubljani, Državno zdravili-
šče, Rog. Slatina, Fr. Čuček & Co. Ptuj,
Melior Ravtar, Ljubljana, Aleks Mitrofa-
novič-Lerkov (ruska restavracija), Glotaj
Boovier, kampanaka tvornice, Zgornja
Radogna, Gospodarska Zveza v Ljubljani.
— — —

Posebel razstavitelj je:
Generalni komisariat za tujski promet
v Sloveniji.

Trvdke, ki razstavijo samo na prostem
so:

Josip Othlar, umetni kamen, betonski iz-
delki, in

Opekarna v Radju d. z o. z. strošna in
druga opeka.

V ČESKO-SLOVAŠKEM PAVILJONU

razstavijo:

Pražke vzorčkov veletirij,

Jos. Prokop a synov

Narodni Podnik,

Josef Adler & Söhne,

Podniky "Griotto" Jud,

Vautoch ako spol,

Blagajna velikega vojvode

Roman.

«Stojte, nekaj vam moram povedati, morate me poslušati! Vi hočete zagrešiti nezakonski zločin — umoriti hočete svojega vladarja — to je neverjetno... Kaj naj storim? Ako nič drugega... vzemite denarja! Kaj zahtevate za njegovo življenje? Sto tisoč peset... ali vam ni dovolj... dvajset tisoč vsakemu!»

Sapa ji je skoraj zastala... Njene besede so imele učinek, da si sama ni mogla želeči boljega. Za te divje in uboge lopove je imela beseda denar čudovito moč. Denar, sto tisoč peset, dvajset tisoč za vsakega! Kot da se je vseh dotaknila s čudatvorno čarobno palico... so vsi utihnili, grobna tišina je zavladala v predvorju, le mrmranje blaznega menih-a se je slišalo... gledali se so... sto tisoč...

Don Ramon je menjal barve, zdaj je prebledel, nato pa zopet zarde... hotel je protestirati, zakaj se poni-

ruje pred temi ljudmi... potem se je pa zopet spomnil, da mu je to samo v korist, da dobi na čas. Kje je vendar profesor, ali ni našel paviljona, mogoče je bila tam straža, na kar nista niti mislila. Skoro ena ura je že pretekla, kar je odšel, dokler je on svoboden, še vedno ni vse izgubljeno... Dobra ideja, da jih mami z denarjem, to daje samo upanje na zavlačevanje... pogledal je okoli sebe: vsi obrazi, ki jih je videl pred seboj, so imeli isti izraz, boj med strahom in pohlepnostjo. Kaj bi se zgodilo, ako bi v tem trenutku mogli odločevati sami, bi ne bilo težko pogoditi. Toda med njimi je bil mož, ki ni imel vzroka da bi se obotavljajal... to je bil gospod Bekker. Premor, ki je nastal po čudnih in vabljivih besedah mlade dame, ni bil dolg, ker je Bekker hitel, da oslabi njih učinek:

«Idioti!» je zaklical. «Dvajset tisoč peset! Koliko časa pa vam ostane ta denar? Ali ste že pozabili, kaj vam je malo prej obljubil vaš milostivi vladar? Da boste še jutri zvečer viseli! Da si je zagotovil pomoč an-

gelske odločitve, ki bo že jutri sstrajal tu! Idioti! Rea, prav dolgo boste uživali ta svoj zaslužek!»

Mlada dama je preplašeno pogledala velikega vojvode: kaj je to? Ali je res to govoril? Kdo govori resnico? Veliki vojvoda je razumel njena molčeča vprašanja in prikimal... videl, da se je njegova laž, ki je imela malo prej nekaj uspeha, maščevala sedaj na način, ki bi mogel sedaj pokvariti vse. Njegova laž se mu je zdela šolarska in naivna! Besede gospoda Bekkerja so imele takoj svoj učinek; obotavljanje je prenehalo ravno tako hitro, kot je prišlo. Sozarotniki so odobraval glasno njegove besede... velikega vojvode so pa začeli obkladati s psokami. Narednik Posada si je zavihal rokave in molče pripravljaj zanjko, Armadeo je pa s svojimi pomagači poskušal ako je vrv v redu.

»Štirideset tisoč peset vsakemu!» je zaklicala s zadnjimi močmi mlada dama. «Ali slišite, štirideset tisoč peset! Vsi boste bogati! Prisegam vam, da vam veliki vojvoda vsem odpusti

— jaz vam to obljubim s prise-gol»

Tedaj jo je narednik porinil brutalno v stran!

«Mir, tiho!» je zarjovel. «Dosti blebetanja! Ako imate denarja, bo ta tako naš. Ze tako smo zamudili preveč časa! Ako nam veliki vojvoda odpusti ali ne, to nam je popolnoma vseeno. Sedaj ga obesimo!»

Prebledela je kot mrlič, punčice njenih modrih oči se so razširile in napolnile skoro obe očesi — iskre so švigale iz njenih oči, ki so za nekaj trenutkov zadrževale tega zverinskega krvoloka...

«Vi, vi si to upate...» je sopela, «poskusite samo in prisegam vam pri svoji duši, pri vsem na svetu...»

«Upati?» je zaklical narednik in njegovo obotavljanje se je premenilo v jezo... «Upati, haha... ako si upam! V tem hipu vidite, da si upam!»

Vsa izven sebe, skoraj otrpnela v groznem obupu uprla je svoje oči s žarečim pogledom na velikega vojvodo in rekla komaj slišno:

«Potem, tako gotovo kot sem Olga Nikolajevna, ruska velika kneginja, ne bom imela toliko časa na svetu miru, dokler ne plačate ta zločin s svojim življenjem! Prisegam vam to pri svojem upanju, da rešim njega, ki ga hočete umoriti — prisegam vam to pri svoji ljubezni do nje-ga...»

Prenehala je naenkrat... solze so zalile njene modre oči, potem se je pa skušala preriti mimo črnobradega narednika... stegnila je roke, da jih ovije okoli vratu donu Ramonu... ki je stal pred njo zvezan, ranjen in brez vsake moči... a njegove miali so blodile kot v delirju: ona je Olga Nikolajevna, ruska velika kneginja — torej ni madame Pelotard. Tudi ona je potovala pod napačnim imenom, ali so vse to le sanje... ali je to mogoče...

(Dalje prihodnjič.)

? Ali ste že poslali na-ročnino za „Jutro“?

Trgovina

O. BERNATOVIČ

Največja izbira najnovejših najfinejših in najcenejših oblek za gospode, dame in otroke.

V zalogi tudi moški klobuki in kožuhovina.

1277 26-2

Ugodna prilika za letovištarje ali vpokojenca!

Proda se

novozidana hiša

s sadnim vrtnom in drugimi pritlikami na jako razglednem kraju blizu Bleda. Kupec dobi stanovanje takoj. Cena 60.000 dinarjev. Resni kupci naj pošljejo ponudbe do 10. septembra 1921. na Anončni zavod Drago Beseljak in drug, Ljubljana, Sodna ulica št. 5. 1313 2-1

Pritlična hiša s tremi sobami, kuhinjo in vrtnom v Spodnji ali Zgornji Šiški se kupi.

Naslov poroči Anončni zavod Drago Beseljak in drug, Ljubljana, Sodna ulica št. 5. 1310

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka. 834 89

Ant. in Jož. Brajer-Kapele Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Na večjem veleposestvu v Jugoslaviji rabi se:

dobrega, izkušenega strojnega inženirja, izkušenega delovodja strojne stroke, prvovrstnega stavbenega polirja in prvovrstnega nadmilarja.

Ponudbe z navedbo plače in dnevom nastopa pod „Šrečo“ naj se pošiljajo na upravo „Jutra“.

Novo došli cerkveni zvonovi

pravi, iz bronca, desetletno jamstvo. V zalogi okoli 50 komadov razne velikosti pri „Metallum“ d. d. Zagreb, Ilica št. 134. Telef. 1-98. 1294

Zahtevajte cenike! 6-5

Najstarejša pleskarska in ličarska delavnica

IVAN BRIGELJ, Dunajska cesta 16, se priporoča. Izvršitev točna, cene smerni. 50 52-45

Spretna prodajalka

slovenščine in nemščine smotna, se takoj sprejme. 1308 8-1

Luka Putan, Celje

trgovina s drobnarjijo, pleteninami in modna trgovina.

Pozor, Amerikanci-Primorci!

V večjem trgovskem središču se proda velika popolnoma nova trgovska hiša radi preselitve. Hiša je kot nova prosta vseh omejitev stanovanjske narabe in davka. Ponudbe pod „Trgovska hiša“ na Anončni družbo Aloma Company, s. o. s., Ljubljana, Kongresni trg 5. 1304 6-1

Profesor dr. Valenta

zopet ordinira. 1316

STAMPILJE

iz kavičuka

CIRIL SITAR

LJUBLJANA

Št. Petra cesta 13

Knjigovodja

dobro zvežban, z večletno prakso in prima referencami se proti dobri plači takoj sprejme pri trvdki 1319 2-1

R. Stermecki, Celje.

Ure, zlatnino in srebrnino

161 kupite najceneje pri trvdki 52-49

Ivan Pakiz, Ljubljana, Stari trg 20.

Švicarske ure, zlatnino in srebrnino

nudi strokovni urar F. Korošec, Št. Florijana ulica 31. Vsako popravilo se izvrši vestno s garancijo. Staro zlato in srebro se vzame v zameno. 227 52-48

Dr. Demšar

zopet ordinira. 1305 2-2

Ponudite

vse neuporabne zlate predmete: verifike, prstane, obeske, sapestnice, uhane itd., kateri predmeti vam leže doma in jih 1170 ne nosite 20-10

trvdki F. ČUDEN

trgovina ur, zlatnino in srebrnino, Ljubljana, Prešernova ul. 1.

Brezplačno stanovanje

1288 8-3

blizu Ljubljane onemu, ki mi odstopi stanovanje v mestu s tremi ali več sobami. Ponudbe na „F. M. 22“ na upravo „Jutra“.

Krojači

samostojni, vestni in natančni delavci dobijo takoj trajno delo. Vpraša se: Emon-ska cesta 8, Ljubljana. 1288 8-2

Dve hiši na prodaj

v mestu: 1315 2-1

štirinadstropna, z desetimi stanovanji, kupec dobi moderno stanovanje;

v Spodnji Šiški:

moderna trinadstropna hiša s dvoriščem in vrtnom, tudi stanovanje za kupca. Cene ugodne.

Natančnejša pojasnila daje Anončni zavod Drago Beseljak in drug, Ljubljana, Sodna ulica 5.

Išče se krojač

ki bi prevzel v skorajšnjo izgotovitev približno 300 vrezanih bričes-hlašč. Ponudbe z napovedjo cene za komad in reference naj se vpošljejo na upravnstvo „Jutra“ pod „Hlače“. 1317

Potrebuje se pisarniška moč

za knjigovodstvo in strojepisje v lesni trgovini v Mariboru. Znatni mora slovensko, po možnosti tudi nemško in italijansko (vsaj korespondenco). Nastop od 1. do 15. septembra. Naslov pove uprava „Jutra“. 1300 8-8

Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službe itd.
— inseriraj v „Jutru“

Sposoben mladenič

popolnoma vešč slovenskemu in nemškemu jeziku, izurjen v opravljanju uradnih poslov, ki bi mogel v poštev prihajajoče tvornice obiskovati, išče se za podružnico odličnega inozemskega društva. Prednost imajo tisti, ki govore hrvatski ali francoski. Ponudbe na poštni predal št. 155 Zagreb.

JOSIP RAVNIKAR

LJUBLJANA 1318 26-1

zaloga vseh vrst manufaktur.

Nizke cene! Nizke cene!

Stroji za obdelovanje lesa

Turbine Zvonovi

40 26-24

Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana

Slovenska eskomptna banka v Ljubljani.

Otvoritev notranjske podružnice.

Upravni svet Slovenske eskomptne banke v Ljubljani naznanja, da je otvoril dne 15. avgusta 1921. svojo

podružnico v Rakeku

v hiši trgovca g. A. Domicelja, nasproti kolodvora v Rakeku.

Podružnica se bo bavila z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli.

1314

Upravni svet.

COSULICH-LINE

(prej Ausiro-Amerikana)

TRST-AMERIKA

prevaža potnike v New-York redno trikrat, v južno Ameriko po enkrat mesečno. — Pojasnila in prodaja vozniških listkov

Simon Kmetec, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 26.

Odplav brzoparnika „President Wilson“ 18. septembra, poštne parnika „Argentina“ 30. avgusta in poštne parnika „Belvedere“ 22. oktobra. 714 87-19

Telefon št. 505. 31. pošt. žek. ur. 12.051.

OBRRTNA BANKA

v Ljubljani, Kongresni trg 4

daje kredite v obrtne svrhe, po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Vloge na knjižice in na tekoči račun obrestuje s

4%

od dne vloge do dne dviga. 455 26-20

Spomenu Velikega Kralja Osvoboditelja

Zadnji dnevi junaka -- trpina

Zadnja dva meseca se je počutil kralj še dosti dobro. Vsak dan je šel na verando svoje vile na Topčider-skem brdu, od koder se mu je nudil lep razgled na Savo, Donavo, Zemun in Beograd in daleč tja v Banat. Njegov zvesti spremljevalec narednik Vukoman Nikolić, ki je spremljal kralja tudi v albanskih gorah, mu je čital na verandi novice iz vseh delov naše države.

Pred par tedni so posetili kralja zdravniki, ki so ga bili iscalili pred dvema mesecema.

«Kaj ste se zopet zbrali, saj vidite, da morate še umreti», jih je smehljaje pozdravil stari kralj.

Kralj je imel neverjetno odporno moč. Bil je tudi v tem oziru pravi Sumadinec. Dokler je le mogel, je odklanjal tujo pomoč. Ni pustil, da bi mu drugi podajali jedila in ni pustil, da bi ga drugi vodili po sobah, dokler se je le mogel sam gibati. Večkrat je poklical k sebi vojake iz garde, ki so strahili pred vilo, ter se po daljši razgovorjal in kramljal z njimi. Do zadnjega časa je iskreno ljubil svojo vojsko in oblačil se je tudi sam vedno v svojo generalsko uniformo. Izmed ministrov so ga najčistejše poseščali Pašić, Pribežević, dr. Kumanudi in general Zečević. Posebno drag je bil kralju Pašić, njegov zvesti sodrnik v delu za pripravo ujedinjenja našega naroda.

Kraljeva soba je bila preprosta in zelo skromno opremljena. Lesena postelja, mala mizica z uro, dve omari in umivalnik so tvorili vse pohištvo. V sobi je bila edina slika, mala pozlačena ikona sv. Bogorodice, ki jo je dobil kralj še kot dete od svoje matere in katero je nosil vedno s seboj.

V petek 12. t. m. je postalo kralju zopet slabo. Popoldne je bil še na balkonu in opazoval vežbanje vojaškega oddelka.

«Kakšna vojaka je to, ki se tam vežba?», je vprašal kralj svoje spremljevalce, ker sam ni mogel razločiti uniforme.

«Podoficirska črna, Velikanstvo,» so mu odgovorili.

«A... dobro rade...» je priklimal kralj.

Zvečer okrog 9. so prispeli zdravniki, prva dr. Nikolajević in dr. Simić. Konstatirali so vnovič pljučnico. Bolezen se je razvijala silno hitro in zdravniki so spoznali, da je rešitev nemogoča. Kralj je izgubljal zavest, žila se bila vedno hitreje, dihanje je postajalo vedno težje. Še istega večera je bil izdan prvi vznemirjačji buletin.

Soboto in nedeljo je prebil visoki bolnik v nepromenjenem stanju. Bolezen je vidno napredovala. Kralja je vedno znova dušilo in padal je ponovno v nezavest. Uživati je mogel le še juho. Govoriti ni mogel več, le tu in tam je izrekel z muko še posamezne stavke.

V ponedeljek zgodaj jutraj so imeli zdravniki pri kralju vnovič posvetovanja. Med konzilijem je vprašal dr. Vladislavjević kralja:

«Kako vam je, Velikanstvo? Kako se počutite danes?»

Kralj je molčal, le njegovo bistro oko je odgovarjalo, da se ne boji smrti. In malo pozneje, ko so zdravniki odšli, je rekel svojemu svestemu stročniku:

«Kako mi je?... Sta me pitaju... Nije mi ništa!...»

To so bile zadnje kraljeve besede, v torek 15. avgusta okrog 10. popoldne. Od takrat naprej ni več spregovoril, a tudi svoje boli ni pokazal niti s enim vzdihljajem. Junaško kakor vedno v življenju je prenašal trpljenje, vedno je gledal smrti v oči.

Prišel je usodni dan 16. avgusta. Kralj je ležal večinoma v nezaveesti; temperatura je naraščala, žila je prešla vse meje. Le umetno še, s kisikom in injekcijami, podaljšujejo zdravniki dragoceno življenje. Zbrani so vsi zdravniki. Zavedajo se, da ni več rešitve. Ob kralju je neprestano kraljevič Gjorgje, edini član kraljevske rodbine, ki je bil ves čas bolezi v Beogradu.

Okoli poldneva je zavil kralj zadnjo juho.

Ob 1. je bilo nedvomno, da je katastrofa neizogibna in da more nastopiti vsak čas. Prvi kraljev adjutant je obvestil o tem vlado. Ministrski predsednik je sklical vse v Beogradu navzoče ministre, ki so se zbrali že ob 3. popoldne v salonu kraljeve vile na Topčideru. Bili so tu: Pašić, Kumanudi, Pučelj, oba Miletića in general Zečević. Zdravniki so jim sprosti poročali o stanju kralja.

Kraljev smrtni boj je trajal pol ure. Ob 5. popoldne je vladarjevo lice posinilo, oči so se zapirale. Lahno, tiho, brez vzdihovanja in nepomično je izgubljal bolnik zavest. Roke in noge so se polagoma hladile. Dvorni maršal polkovnik Damjanović je prinesel voščeno svečo in jo prižgal.

Pozlednji vzdihljaj.

Bil je točno pol 6., ko je preminul veliki kralj in veliki mučenik. Zdravniki so takoj konstatirali smrt. Globoko ganjeni, s sklonjenimi glavami, so pristopili k mrtvaški postelji člani vlade. S tresočim glasom in solznimi očmi je spregovoril sivi Nikola Pašić:

«Kralj je umro!... Živeo kralj!...»

V salonu pritličja se je takoj nato sestala ministrska seja, na kateri se je sestavil protokol o kraljevi smrti: da je kralj Peter I. umrl 16. avgusta 1921, obdan od članov svoje vlade, in da stopa po ustavi na kraljevski prestol dedončinja prestolonaslednik regent Aleksander.

(Po beograjski «Politiki».)

Kralj Peter v rovu

Povodom borb okoli Beograda leta 1915. so Avstrijanci z največjo energijo obstreljevali srbske položaje na Avali, Torlaku, Zarkovu, Banjici in Topčideru.

Kralj Peter je bil vsak dan med svojimi vojniki, obiskoval jih je, tolažil in izpodbujal. Podporučnik 15. polka Gjorgje Maksimović poroča o teh dnevih:

«Nekega dne, ko so Avstrijci obstreljevali naše položaje na Avali nad Beogradom, bil sem s svojo polučeto v prvih rovih. Bili smo pripravljeni na sov-

ražni bajonetni napad, ki se je izvršil navadno po hudem topniškem obstreljevanju; kar naenkrat pa zagledam našega polkovnega pobočnika, ki je hitel po rovu; priplazil se je k meni in mi javil:

«Kralj prihaja!»

Takoj za njim je šel po rovu naš stari kralj, jaz sem mu hitro raportiral, a on mi je stisnil roko in me vprašal:

«Kaj delajo moji momci?»

V tem trenutku je zavijalo v ozračju in v naši neposredni bližini je eksplodirala bomba; opozoril sem kralja na nevarnost, a on se je nasmehnil:

«Nič, nič zato, navajen sem na take nevarnosti!»

Sedel je v rovu in opazoval položaje; zapazili so ga vojaki in ga pozdravljali in skozi rov je zadonel glasev klik:

«Živeo kralj... ura, ura, ura!»

Avstrijaki topovi so spremljali te pozdrave, kralj Peter je pa odgovarjal vojakom na njih pozdrave:

«Pomoz bog, decol!»

In v zboru so odgovarjali vojniki:

«Bog ti pomagao, kralju!»

Razgovarjal se je z vojniki, spraševal jih, kako se jim godi, šali se z njimi.

Tedaj so zadoneli od severovzhodnih položajev naši topovi; kralj je poslušal in rekel:

«A, to so naši topovi; moj Gjorgje je tam, moram tudi tja!»

Poslovil se je z vojniki in počel odšel po rovu; spremljali so ga navdušeni klici:

«Ura, ura!»

Naši topovi so grmeli in kmalu prisilili avstrijske baterije, da so utihnile.

Peter Mrkonjić

A iz dalje, gore Romanije, gde se munje s vetrovima splću glas bobonji staroga Novaka: Be, aferim, čelkeno junaka, sabljio moja, Petre Mrkonjiću.

Ko se je oglašila v tužnih dnevih bosansko-hercegovaškega robovanja 1. 1875 znamenita nevesninska puška, prvi poziv k pobuni bosanske raje, pobitelj je kneževič Peter A. Karagorgjević raji v pomoč. Avstrijska policija ga je zasledovala, ali vendar mu je uspelo, da je s pomočjo svojih prijateljev prišel v bosansko Krajino.

Takoj je organiziral svojo četo, ki je v začetku štela komaj 200 mož, a se pozneje pomnožila na 1500 ustašev.

Prvi spopad s sovražnikom je imel Peter Mrkonjić v selu Bojni na Obljugu 8. sept. 1875. Četa vojvode Petra je takrat četovala na planini Šašava. Peter je z manjšimi oddelki napadel obmejne turške straže in prišel v boj na bosansko ozemlje. Takoj drugi dan je stopila v borbo vsa njegova četa, kateri je poveljeval on sam; njegov načrt je bil, da osvoji Bužim in Krupo in potem nadaljuje prodiranje v Bosno. Toda Turki so se pripravili na borbo in preko noči zbrali veliko vojsko s konjeniki in topovi.

Pri cerkvi na Aovi se je udarila četa Petra Mrkonjića s turško redno vojsko. Nastala je ogorčena in strastna borba. Malo četo vojvode Petra Mrkonjića so Turki skoro obkolili, toda ju-

naški pop Kasan s svojimi ustaši prebije močne turške vrste in reši vso Mrkonjićevo četo. Mrkonjić se je moral umakniti, ker je bila turška vojska v premoči; med hudimi boji se je umikal proti Grijevcu; Turki so pritiskali za njimi in Mrkonjićevo četo se je morala umakniti preko meje. Na meji so dočakali prve ustaše avstrijski konjeniki ter jih razorožili. Toda drugi del čete, ko je videl, kaj delajo Avstrijci, je ostal na bosanski strani, ker ni hotel izročiti orožja; med njimi je bil tudi Peter Mrkonjić.

Oni, ki so bili okoli vojvode, pripovedujejo kako žalosten in nesrečen je bil takrat; ni hotel ničesar jesti... po noči se je pa prikradel preko meje in pobral na avstrijski strani okoli 150 pušk, ki so jih njegovi vstaši skrili, da jih ne bi dobili Avstrijci.

Vojvodska zastava Petra Mrkonjića je bila črna s zlatimi resami, sliko sv. Andreja Prvozvanega, krstnega patrona doma Karagorgjevićev in z napisom: «Sveti Andrija Prvozani, blagoslovi srpeko oružje!»

Svojim četnikom je govoril vojvoda Peter: Idi modro, ne pogini zastoni! Skrij se za najmanje drevo, pa bilo one trepetljika, ker ti moreš videti od tam vse, a tebe ne vidi nihče. Ne govori o mrtvih junakih, oni bodo živeli v pesmi, glej junaka, ki izvrši povelje svojega vojvode in se vrne živi!

Največji uspeh v času svojega četovanja je dosegel vojvoda Peter Mrkonjić v borbi pri Dobroselu dne 24. decembra 1875. Takratni «Obzor» je javljalo: V noči dne 24. decembra je porazil Turke popolnoma Peter Mrkonjić, (to je knez Karagorgjević) Bitka je trajala dva dni in Turki so pobegnili v divjem begu. Vse bosansko prebivalstvo se divi vojvodi Petru Mrkonjiću in ga opeva v svoji pesmi.

Po pripovedovanju četnikov je bil P. tar Mrkonjić svojim ustašem vzor junaka, spoštovali in ljubili so ga; a spoštovali so ga tudi njegovi sovražniki. S svojimi ljudmi je občeval kot brat s bratom, bil je strog vojvoda, a do skrajne meje pravičen in dober. Četaki so vedeli, da je sin vladarske rodbine, a njegovo priprnost — skromnost so občudovali vsi, ki so ga spoznali. Skupaj s svojimi junaki je delil vsako dobro in zlo, bil je med njimi do zadnjega trenutka, ko je moral vled mednarodnih spletk, ki sta jih aranžirali Avstrija in Obrenovićeva dinastija, zapustiti bojišče za svobodo bosanske raje.

Vladar v moderni dobi

Vrlne vladarjev se v različnih dobah različno izražajo. Vladar današnje dobe na primer se ne more odlikovati na isti način, kakor se je odlikoval monarh pred dvesto-tristo leti. Danes v dobi demokratizma in načel parlamentarne reprezentance naroda se mora vladarjeva iniciativnost skriti na čim manjšo mero in si vzeti čim delikatnejšo obliko. Vrednost vladarja obstoja v tem, da se v svojih čuvstvih in naziranjih točno sklada s najlepšimi

stremljenji v narodu, da v parlamentarnem življenju skuša potiskati stranske zadeve v ozadje, v izvršitev najvišjih smotrov pa pripomore dostopna krmilo onim najboljšim možem iz naroda, ki hočejo s svojim političnim delom te najboljše cilje izpeljati do zmag.

Stoletja absolutizma so omogočala vladarje, kakor je bil car Peter Veliki, ki je imel za nekaj desetletij dobesedno usodo Rusije popolnoma v svojih rokah. V tej dobi je iniciativen, impulziven vladar lahko zaslužil pridevek Veliki, bodisi da je v izredni meri razširil državne meje, osvojil ozemlje, podjarmil sosedne narode. Tak primer nam je Karel Veliki, ki je poleg germanskih Sasov in Bavarcev podvrget severne in južne Slovence, mongolske Avare, Italijo, del arabske Spanije itd. Taki čini dandanes ne morejo več pridobiti monarhu častnega naziva veličina. Nasprotno; bivši nemški cesar Viljem, ki si je nedvomno domisljal posnemanje cesarskih vlog, je postal zasvočen pri vsem kulturnem svetu in je klavno končal z izgnanstvom. Car Peter Veliki je s kolosalnimi reformami potisnil Rusijo za sto let dalje; toda vse njegove reforme, ves napredek države vse je bilo dobesedno njegovo osebno delo, izvršeno z nezalisanom diktaturo, proti volji in od poru ogromne večine prebivalstva. Toda bilo je moderno, to je v skladu s duhom časa in njega plodovi so ostali, dasi se nadaljni napredek po smrti velikega vladarja ni vršil več tako hitro, — dokler ni Katarina II. nadaljevala dela v istem duhu, s istimi metodami.

Danes, v dobi parlamentarizma taki čini niso več mogoči, danes so najboljši vladarji ne oni a la Viljem ali bolgarski Ferdinand, ki sta veljala kot najenergičnejša in najiniciativnejša, marveč oni, ki kot vladarji prevdarno puste, da se narodovo stremjenje po najboljših možeh realizira. Zato doživljamo v zadnji dobi pojav, da slavimo prvovrstne državne bolj nogo monarhe, da je Cavour, je Bismarck najbolj zaslužen mož svoje dobe. To ni slučaj, marveč znak nove dobe, v kateri se narod povzpne na višje stopnje ne po izključni zaslugi monarha, marveč po zaslugi dela mnogih, dela najboljših parlamentarcev.

In pokojni kralj Peter je imel vse najboljše vrline vladarja nove dobe. Bil je mož iz naroda in je nosil v sebi v svoji krvi, v svojem čuvstvu in misli vsa ona svojstva, ki jih ima dober sin svojega naroda. Zato je mogel tako točno pogoditi narodove cilje, zato se njegovo naziranje ni nikdar ločilo od naziranja naroda in zato je postal tako popularen, kakor ne zlega kak vladar. Razumemo pa tudi, zakaj ni mogel na primer bolgarski Ferdinand priti v sklad z resnično narodovo voljo, zakaj se ne more grški Konstantin spoznameti z narodom; prišli so od zunaj in njih čustvo jim ne more biti vodnik v odločitvah.

Pokojni naš kralj je ustvaril s svojim življenjem naravnost vzgled modernega vladarja. Zgodovina ga bo vesled tega z velikimi črkami zapisala v svoje anale in znanci se bodo vračali k njemu po nauk in bodrilo.

GUSTAV MEYRINK:

Vroči vojak

Nikakva malenkost ni bilo za vojaške zdravnike, da so povezali vse ranjence tujske legije. Anamiti so imeli namreč slike puške in kroglice so ostale skoro v dno v telesih ubogim vojakom.

Medicinska veda je v zadnjih letih zelo napredovala. To so čutili tudi tisti, ki niso znali niti čitati niti pisati in so se voljno podvrgli vsem operacijam, posebno, ker jim ni bilo dano na voljo kaj drugega.

Sicer jih je največ umrlo, pa vedno šele po operaciji. In še tedaj samo zato, ker Anamiti svojih krogel pred strelom očividno niso pomohili v kako aseptično sredstvo ali pa zato, ker so vzele kroglice na svoji poti skozi srak zdravju škodljive bali seboj.

Ves iz poročil profesorja Mostšedla, ki se je pridružil tujski legiji iz znanstvenih oziror in pa zato, ker je bil oblastven potrjen k njej, je bilo to jasno razvidno.

Da so si upali vojaki kakor tudi domačini v vasi samo šepetaje govoriti o čudežnem ozdravljenju pobožnega indijskega spokornika Mukhopadaya, je bila tudi samo njegova zaslug.

Kot zadnjega ranjenca, vojaka Venclja Zavadila, sta dolgo po bitki prinesli v lazaret dve anamitski ženski. Ko so ju vprašali, odkod ju je tako pozno prinesel vrag, sta rekli, da sta našli Zavadila pred kočjo Mukhopadaya, kjer je ležal kakor mrtvev in da sta ga potem nalivali z neko opalizirajočo tekočino, da bi ga oživil. V razpušeni kočji spokornikovi namreč nista mogli najti ničesar drugega, kar bi bilo podobno zdravilom.

Zdravnik ni mogel najti nobene rane in je dobil v odgovor na svoje vprašanje od pacienta samo renčanje.

Za vsak slučaj mu je zapisal klistir in odšel v častniški šotor.

Zdravniki in častniki so se izvrstno zabavali, zakaj krvava bitka je spravila nekaj življenja v stari dolgečas.

Profesor Mostšedl je ravnokar napravil nekaj opazk v priznanje profesorju Charcotu, da bi si navzoči Francozi ne mislili, da jim boževo Nemci kazati svojo premoč v vsaki besedi, ko je prišla v šotor indijska sestra Rdečega Križa, ki je javila v polomljeni francoščini:

«Seržan Henrik Serpollet mrtvev, trobentač Vencelj Zavadil 41.2 stopinj vročine.»

«Intrigantje,» je mrmral službujoči zdravnik, «ta človek ti ima vročino, pa ni nič ranjen!»

Narodil je cestril, naj stresse vojaku — živemu nemreč — tri grame kinina v železo in je šel.

Profesor Mostšedl je alisal zadnje besede in jih uporabil za daljše učeno predavanje, v katerem je triumfalna veda, ki je odkrila izvrstni kinin v rokah lajkov, ki so kakor slepe kure v naravi paleteli na to izvrstno zdravilo.

S tega teme je prešel na spastično spinalno paralizo in oči njegovih poslušalcev so ravno jele postajati steklene, ko je zopet prišla sestra s poročilom:

«Trobentač Zavadil 49 stopinj vročine, prosim daljši toplomer!»

«Potemtakem je že davno mrtvev!» je smeje rekel profesor.

Tedaj je počasi vstal štabni zdravnik in se z grozečim obličjem približal sestri, ki se mu je umaknila za koraki nazaj.

«Gospodje, tukaj vidite, da je babuica razvotako histerična kakor vojak Zava-

čil,» je rekel drugim zdravnikom. «Dupliciteta primer!»

Potem so šli vsi spat!

«Gospod štabni zdravnik vas nujno prosim, da pridete k njemu,» je hropel ordonančni jezdec nad zaspanim učenjekom, ki so komaj prvi solnčni žarki pobavali bližnje grice.

Vse se je pričakovalo ozrlo na profesorja, ko je ta stopal k Zavadilovemu šotoru.

«54 stopinj krvne toplote, neverjetno,» je stokal štabni zdravnik.

Mostšedl se je nevarno smejal, pa je prestrašen umaknil roko, ko se je resnično opekel na bolnikovem čelu.

«Zapišite si predzgodovino bolezni in ne postopajte tod okoli!» je nahrulil štabni zdravnik najmlajšega zdravnika.

«Morda bi Bhagavan Sri Mukhopadaya...» si je drznila indijska sestra.

«Odprite usta, kadar vas kdo kaj vpraša,» je prekinil štabni zdravnik.

«Vedno isto staro praznoverje,» je rekel potem Mostšedlu.

«Lajkaj misli vedno samo na tisto, kar je postatrsko,» ga je miril profesor. «Kar poročilo mi pošljite, jaz imam sedajle dolga čez glavo.»

«No, mladi prijatelj, kaj ste eruirali?» je vprašal učenjak subalternega zdravnika, za katerim se je vedoželjno nadrejnalo v sobo še cel kup častnikov in zdravnikov.

Temperatura je poskočila med tem na 80 stopinj.

Profesor je napravil nepopravljivo kretanje. «No?»

«Pred desetimi leti je imel pacient tifus, pred dvanajstimi lahko differitile, njegov oča si je razbil črepično, mati je

umrla ker si je pretresla možgane. Pacient se počuti razen v temperaturi čisto normalno, abdominalne funkcije so precej počasne, ran razen majhnih kontuzij na glavi ni. Pacient je baje v koči fakirja Mukhopadaya dobil nekakšno opalizirajočo tekočino...

«K stvari, mladi prijatelj, ne izgubljajte se v postatrsko stvari,» ga je dobrončno opozoril profesor in nadaljeval, ko je ponudil okoli stoječim gospodom stole:

«Kakor sem spoznal že davi na prvi pogled, gospodje, gre tukaj za precej redek slučaj spontanega povišanja temperature vled oškodba termalnega centra. To sem vedel že davi, pa vam tega nisem povedal, da bi si lahko sami našli pravo pot k diagnozi.» Obrnjen k čestnikom je nadaljeval z nekoliko pomilovalnim obrazom:

«To je namreč centrum v možganih, ki posreduje med temperaturnimi vali v telesu. Če opazujemo dalje subjektivno obliko črepične...»

Govornik je utihnil, kajti grozo označujoči rogovji lokalne požarne brambo, ki je bila sestavljena iz enega invalida in onega kitajskega kulija so zadoneli sem od misijonske hiše.

Vse je planilo ven, prvi je planil navzočim polkovnik.

Z lazaretskega griča doli je drvel k jezuru boginja Parvatti kakor goreča baklja trobentač Vencelj Zavadil, zavrt v gorečo cunjo. Za njim je vibrala tuleča in gestikulirajoča množica.

Natančno pred misijonsko hišo ga je sprejela kitajska požarna bramba s curkom vode, debelim kakor roka. Ubožec je padel na tla in se obenem izpremenil v oblak dima. Trobentačeva vročina je v lazaretu medtem tako narasla, da so začeli tleči predmeti, ki so bili pri njem in da so bili strešniki končno prišlivi.

pregnari Zavrčila z železnimi drogovi iz poslopja. Po tleh in po stopnicah je bilo videti vse polno vžganih sledov njegovih nog, kakor bi bil hudše postopal tam okoli.

Sedaj je ležal Zavadil nag na tleh — zadnje cunje mu je namreč obrizgala s telesa požarna bramba. Ležal je na predvorju misijonske hiše in se kadil kakor likalnik ter se sramoval svoje nagote.

Iskaljivji jezuit je vrgel nanj z balkona star azbestov pišč, ki ga je rabil nekoč delavec, ki je imel opraviti z lavo in v tisti pišč se je potem zavil Zavadil, opele se zahvaljujoč.

«Kako za božjo voljo, pa naj si potem človek razloži, da ta človek sam ne zgori v pepel?» je vprašal polkovnik profesorja Mostšedla.

«Vedno sem občudoval vaše strategične talente, gospod polkovnik,» je odvrnil profesor nekoliko užaljen, «toda kar se tiče medicinske vede, je morate pa prepuustiti nam zdravnikom. Imeti moramo pred očmi dana dejstva in nikake indikacije nimamo zato, da bi se ne držali teh dejstev!»

Zdravniki so bili veseli take jasne diagnoze in zvečer so bili že zopet v šotoru pri kapitanu, kjer so ga počeno lomili.

O Vencelju Zavadilu so govorili poslej samo še Anamiti. Včasih so ga videli sedeti na onem bregu jezera pri kamnitem templju boginje Parvatti. Gumbi njegove azbestove obleke so žareli kakor žerjavič.

Govorili so, da pečejo na njem svečeniški tistega templja kuretino, drugi pa so trdili, da se oblača in da se mišli že s petdesetimi stopinjami povrniti v svojo domovino.

Politični odmevi

Stara generacija

V burnih letih prevratne dobe smo se večkrat vprašali, kdo je najposposnejši za vodstvo, ko preti revolucionarstvo od vseh strani. Ali stari, tolikokrat preizkušeni politiki zahajajo dobo, ali mlajše, iniciativnejše, svežejše moči, prinašajoče moderne nazore, nove vidike o državnem in družabnem ustroju.

Ako ohranijo popolno vlado prvi, smo se bali, da bo šlo državno življenje po preveč konservativni poti, da se bo vršila državna uprava po načrtih in metodah, ki so bile nekaj dobe, ki pa so se do danes z ostalimi uredbami vred preživele in postale le še napotje in ovira modernemu razmahu, novim idejam, ki gibljejo svet. Saj lahko konservativni politik zagreši silno nesrečo, ako se na zastarelih temeljih trdovratno upira novim družabnim in političnim stremljenjem, ki morejo naposled s silo zmagati nad njim; njegova krivda je tedaj, ako val nove dobe potom revolucije pokoplje vse pod seboj, dobro in slabo. Podobnih svarilnih vzgledov nam nudi zgodovina dovolj. Saj se je ruska revolucija zvršila tik pred našimi očmi in pokopala pod seboj vse one, ki niso znali s primernimi koncesijami novemu času in njegovim stremljenjem revolucionarnosti oddati ost in s tem utrditi preživele temelje države. Toda na drugi strani pa nam je ravno ruska revolucija podala tudi svarilen izsled: »premoderna« politika v osebi Kerjenskaja, moza žalostnega spomina za mnoge milijone ruskega naroda. Moč, ki je s svojo državniško in človečansko nezkušenostjo ter naličnostjo zavozil v sredo zmehde in pripomogel nehoti sovetskemu sistemu do zmag.

Ravno takih politikov pa se je najbolj bati, ki dobro hočejo, a store hudo, ki nehoti povzročijo največje zlo. Svojevoljno slabega politika je, da nepravilno presoja sedanost, da tekom revolucionarne dobe previsoko cení moč sedanosti. Ravno mi prečani smo bili v tem oziru desorientirani, dočim so sebijski politiki mnogokrat pravilne presoje položaj in na podlagi svojih izkušenj, bodisi v vnanji ko notranji politiki, dalekovidneje zadeli pravo!

Vsekakor ni lahek problem, najti pravo sredo med izkušnim, a morda včasih prekonservativnim starim, in impulzivnejšim, a manj izkušnim, bolj teoretičnim mladim; pri obojih obstoja nevarnost, da zavozijo državni voz. Pri vsem tem pa moramo biti hvaležni Stari Srbiji, ki nam je z novo državotvorbno prinesla toliko izvrstnih moč s širokim državniskim obzorjem in sijajnimi državniskimi skušnjami. Ti so pomagali državi mirno prestopiti marsikake kritične trenutke. Toda na žalost stara Srbija odmira. Po vrsti grede v nepovrat možje, najmožnejši in pajkcepejši; možje, ki so dolga desetletja pomenili usodo stare srbske kraljevine. Z Dražo Pavlovičem je začela vrsta, danes ni več ne vojvode Mišića, ne Koste Stojanovića, ne Milenka Vesnića, ne energičnega Draškovića. In naposled je odšel za svojimi zvestimi sodelavci kralj Peter sam. Ostaja poleg maloletnih le še stari Pašić, ako-zi štiri desetletja vodilni moč srbske javnosti. Odgovorno breme državnitva prehaja na mlajše, novi rod bo moral prevzeti dopolnitve onega, kar je tako srečno ustvarila stara generacija.

Kriza fašizma

Senzacija v italijanskem političnem življenju tvori odstop Mussolinija od vodstva fašistovske stranke. Mussolini ni bil le oni, ki je fašizem oživil in okreplil, on mu je priporil odločujočo besedo v vseh vprašanih italijanske javnosti. Mussolini je bil najmočnejša oseba cele Italije.

In danes stopa prostovoljno s tega mesta. Uvidel je, da ne more več obvladati duhov, ki jih je priklcal sam, pa se umika.

Ko se je fašizem tako razpadel, da je resno ogrožal red in varnost v Italiji, da je razjedel že temelje države same, so začeli resni politiki razmišljati o zajezitvi zla. Prišlo je do znanih pogovorov med fašisti in njihovimi glavnimi nasprotniki, socialisti. Sklenjeno je bilo formalno premirje, ki naj bi omogočilo zopet povratek rednega političnega življenja.

To pa nekaterim vročkrvnim med fašisti ni bilo po volji. Začeli so gonjo, sprva prikriti, pozneje že javno, proti voditelju fašistovskih organizacij Mussoliniju kot povzročitelju sklenjenega miru. Vseled tega odpora je Mussolini sedaj odstopil. Svoj korak utemeljuje sedaj v svojem glasilu, milanskem »Popolo d'Italia«.

Mussolini opisuje potek pogajanj s socialisti in ugotavlja, da se tekom pogajanj ni javil nihče proti njihovu nadaljevanju. Še le ko so prišla pogajanja v najbolj kritičen položaj, so začeli nekateri pisariti po listih proti mirnemu dogovoru. S tem so samo vzpodbujali socialiste na hujši odpor.

Mussolini poudarja, da je postavil mirovni dogovor fašiste in socialiste pred težko preizkušnjo, katero so doslej prestali socialisti boljše nego fašisti. V socialističnem taboru ni prišla opozicija proti mirovnemu dogovoru do veljave in se je povsod ohranila disciplina. V fašistovskem taboru je bilo popolnoma drugače. Sklicevali so se sestanki, krajevni kongresi, bolj in manj tajni, na katerih se je zanikal rimski dogovor, ne da bi se bilo pomislilo, kakšne usodne posledice bo imelo to za fašistovsko stranko. Če bi se bili disidenti vedli fašistovski in disciplinirano, bi se bila preprečila kriza v stranki, ki je sedaj neizogibna.

«Kako naj se sedaj doseže mir» — vprašuje Mussolini. «Ali mislite, da boste udeležili miru potem uničenja dveh milijonov državljanov, ki so glasovali za socialistično stranko? Ali se ne izpostavljate nevarnosti, da naredite meščansko vojno trajno, ali pa da dvignete proti sebi vso državo? Ali se ne zavedate nevarnosti, da boste morali jutri sprejeti socialistični mir, če se položaj — kar ni neverjetno — izprebrne? Ne vidite li znakov, ki kažejo na to? Ali se ne bo zopet stisnila jutri popolnoma sama ob sebi protifašistovska enotna fronta, ki jo je bil rimski dogovor razdri?»

«Fašizem» — zaključuje Mussolini — »izhaja iz te preizkušnje poražen. Boj je zaključen. Kdor je promagan, mora ita in jaz odhajam s prvih mest. Ostajam in upam, da bom mogel ostati navaden član milanske fašistovske zveze.»

Z Mussolinijem izgubi fašizem svojo najboljšo moč. Držal se bo še vseeno par let, a njegova moč in njegova slava sta minula.

Abesinski zdravniki

V Abesiniji, kakor tudi v mnogih drugih krajih Afrike, kamor še ni prodrla dovolj evropska kultura, je bila Eskulapova veda popolnoma v rokah onih, ki so gospodarili tudi v vero. Verski vodje so s raznimi triki svoje »tajne vede« pripovedovali lahkoverni masi o moči svojega vpliva na zdravje. Tudi v slučaju neuspešnega zdravljenja njihov ugled ni popolnoma nič trpel, ker se je takrat vse pripisovalo višji volji kakoga božanstva, proti kateremu se ni moglo boriti.

Abesinski »zdravniki« so se pri zdravljenju posluževali v prvi vrsti nekih domačih rastlin, iz katerih so delali razne balzame, ki so večinoma stanje bolnika še poslabšali. Obstojale pa so še druge metode zdravljenja. V mnogih slučajih so vršili ulogo balzama razni »sveti« in »nadnaravni« predmeti. Kdor se jih je dotaknil, ta bi moral takoj ozdraveti in postati vrh tega še imun proti nekaterim drugim boleznim.

Kar se tiče kirurgije, je bila ravno tako primitivna; omejena je bila samo na manj komplicirane slučaje. Seveda o kakih sredstvih za preprečenje infekcije pri operacijah ni bilo niti govora. Kirurški instrumenti so obstojali iz par navadnih nožev.

K sredi vsi afriški narodi jako težko podležijo boleznim. V tem oziru so na nekak način neobčutljivi in morejo celo najtežje operacije vzdržati brez omamljenja.

Vse do druge polovice preteklega veka je bila Abesinija za Evropejce zaprta. Z njihovim prihodom je pričela prodirati v državo tudi kultura. Napredni elementi so takoj spoznali značaj evropskih zdravnikov in so jih pričeli klicati na pomoč. V svrhu znansstvenih raziskovanj je odšlo veliko število evropskih zdravnikov v Abesinijo in njihovo uspešno delovanje na zdravstvenem polju je kljub nasprotovanju domačih »zdravnikov«, ki so slutili propast svoje industrije, polagoma uveljavilo zaupanje domačinov vanje.

Kljub temu je ostal velik del Abesinije veren svojim starim »zdravnikom«, ki so ostali še vedno do skrajnosti konservativni. Puščanje krvi s pomočjo nekega roga, iz katerega se je izsikal zrak, je ostala še nadalje omiljena metoda zdravljenja za vse mogoče bolezni in celo za revmatizem in rane. Z odpravo »nečiste krvi« naj bi se odpravilo vsako zlo. Operacije se izvršujejo še vedno s običajnim nožem. Ravnotako brutalen je način izdiranja zob. Pravzaprav je to bolj izbijanje zoba kakor izdiranje. Večinoma dobi bolnik pri tem poškodbe na čeljustih, kar pa se nikdar ne šteje v greh »zobozdravniku«, ampak onemum, ki si je dal zob izdreti, ker ni bil — miren. Histerija in božastnost se pripišujeta vedno vplivu hudiča, ki se je zajedel v telo bolnika. Za izgon hudiča iz človeškega telesa se smatra kot najboljše zdravlilo sadostno število krepkih batin.

Stare rane pik strupenih kač in nove rane, vse to se zdravi z ognjem: bodisi z razbeljenim železom ali s kako drugo razbeljeno stvarjo. Kraste zdravijo na ta način, da jih najprej razpraskajo s steklom, čisto mesto pa mažejo s kakim balzomom. Na čisto telesa se seveda popolnoma nič ne pazi. Mrčesi so vsakodnevni pojav pri

Abesincih. V tem pogledu celo najvišji krogi niso boljši. Nasprotno! Oni si celo dovoljujejo to razkošje v prepricanju, da jih golazen čuva pred gotovimi boleznimi.

Sicer pa so Abesinci jako babjeverni in se zlasti moč svetinj cenijo jako visoko. To posebno pri muslimanih. Težko je dobiti kakoga berača ali sploh siromaka, da ne bi imel s seboj celo zbirko raznih svetinj, ki obetajo velicina iz medaljonov, ali pa iz listkov, na katerih so napisani pobočni stih. Take medaljone nosijo okoli vratu ali pa okoli rok in so trdno prepričani, da so rešeni za celo življenje vseh mogočih bolezni.

Legende o zrakoplovstvu

V sedanji dobi, ko je doseglo zrakoplovstvo že tako visoko stopnjo razvoja, je vsekakor zanimivo, pogledati malo nazaj v čase prvih legend o zrakoplovstvu in prvih poskusih letanja.

Pred kratkim sta izšla angleška vojaška letalca Vivian in Lobvud knjigo »Zgodovina zrakoplovstva«. Oudne so pripovedi, ki jih navajata v svoji knjigi. Že mnogo pred Kristusovim rojstvom so ljudje fantazirali o letanju in močnost človeka, da podredi sebi tudi zrak.

Morda najstarejša od teh pripovedi je glasoviti indijski spev Mahabarat. Tu se pripoveduje, kako so sovražniki Krišne iskali pomoč hudiča, ki jim je zgradil zračne vozove iz železa in s krili na obeh straneh. In na teh vozovih so jezili po zraku, dokler se niso ustavili nad mestom Dvarkom, kjer je živel Krišna s svojimi prijatelji. In od tod so metali na mesto strašno trnjo, ki je opustošilo vse, kamor je padlo. To izgleda, kakor kaka predpotopna vixija o nemških zračnih bombardiranjih v svetovni vojni.

Toda niso samo stari Indijci fantazirali o letanju po zraku. Tudi Egipčani so imeli slike ljudi s krili, akorav nimamo nobenih zanesljivih dokazov, da so se bavili s letalskimi poskusi.

Znana je tudi pripoved starih Grkov o Ikaru. Njegov oče Dedal je napravil sam sebi krila. Ko je Ikar izvedel, da se oče upravlja, da se dvigne v zrak, mu je ukradel krila, jih postavil sam sebi za ledja in skočil s pešine. Toda priroda ni vstavila človeka za letanje in tako je padel Ikar mrtev na tla.

Za nas pa bo vsekakor najbolj zanimiva povest o onem saracenskem vitez, ki je hotel poleteti s Komnenovega dvorca v Carigradu. Pri Komneni je bil takrat v gostih turški sultan. Ob sta odšla na perando, da vidita, kako se bo vitez dvignil v zrak. Saracenski vitez je bil oblečen v belo obleko in opasan s palicami, ki so se mogle v vetru razpeti. Zrakoplovec je čakal in čakal, a veter ni bilo. Carigradska svodl brezposelnih, ki se je zbrala v velikem številu, je postajala vedno bolj nervozna. Nekateri so že pričeli vpiti: »Dvigni se in poleti, ne čakaj na veter, ker ga ne bo!« Ko je Komnen opazil nestrpnost ljudstva, se je obrnil k sultanu in mu pojasnil, da bi bil tak poskus jako nevaren in tudi brezuspešen. Toda Saracen se je med tem že dvignil v zrak in letel sploščak kakor ptica. Kmalu pa so palice odpovedale in vitez je obležal mrtev na tleh.

Žena v modernih rekah

Nežnosti, ki jih izkazuje žena v javnosti svojemu soprogu, veljajo na tistem tretjemu.

Uspehi moža kažejo njegovo bodočnost — uspehi žene njeno preteklost.

Ako plače moč, plače, da si olajša srce; ako plače žena, plače, da oteži srce drugemu.

Privlačnost moža je v njegovih vrlinah; privlačnost žene v njenih napakah.

Prijateljstvo med dvema moškima je medsebojni sporazum; prijateljstvo dveh žen je pa medsebojni sporazum — proti tretji ženi.

Ženi, ki mirno posluša, kako hvalijo v moški družbi njeno najboljšo prijateljico, lahko obetamo dolgo življenje.

Težko je možu, ki ljubi, a ne najde ljubezni; a še težje je možu, ki ga ljubi žena, a je on ne ljubi.

Kadar žena menja šestokrat svoje toalete in se neprestano lišpa, ne dela to zato, da bi ugajala svojemu prijatelju, ampak edino zato, da bi jutila svojo prijateljico.

Kako so moški neumni, da grede na ženitovanjska potovanja. Ali nimajo doma dovolj prilike za kreg in prepir?

Lepa čitateljica, vemo, da boš ogorčena na nas, če ti postrežemo o priliki znanec, prijatelj ali mož s tem ali onim teh-le izrekom. Pa potolaži se, prihodnjič enkrat ti pošljemo zbirko ravno tako jasnih resnic, ki jih boš lahko pomolela ti njemu škodočeljno pod nos. In zadnji smeti najbolj smeh.

OLEPŠEVANJE PRISTOLICE INDIJE

Angleži se na vse mogoče načine trudijo, da bi Indijo sopot šim bolj privlačili nase in Indijcem izbili z glave ipuranje misli o neodvisnosti. Pri tem se poslužujejo orientalskega smisla, da pridobe zase najprej kneze, ki potem vplivajo na narod, da ostane oslušen, pokoren in lojal. Zlasti zunanji sijaj silno vpliva na indijske kneze. Od Gladstonovih časov, ko si je na nasvet tega velikega državnika nadela kraljica Viktorija naslov indijske cesarice, so delali Angleži vedno v tem duhu. Odlikovanja, sijajni durbari (dvorski sprejemi), instalacije visokih indijskih dostojanstvenikov in končno sijajne stavbe so sredstva, s katerimi si skuša Anglija pridobiti naklonjenost prebivalstva Indije.

Indijska vlada je sklenila sedaj zgraditi v Delhiju imponantno palačo, ki bo dovršena v 10 letih in do katere bo vodili dve milj dolg drevored, poln krasnih vodometov in slapov. Stavba je dosegla dosedaj višino 10 metrov, poleg nje pa je postavljen tudi temelj za parlament.

Določitev svetega mesta Delhi za indijsko prestolico je na domače kneze vplivala kakor balzam. Sklenili so, da si krog parlamenta zgrade vsak svojo stavbo, plačali pa jih bodo seveda Angleži, samo da si pridobijo njih lojalnost.

R. P.

Prvičrat na Storžiču (2132)

Sram me je bilo, da še nisem bil na našem Storžiču, ki sameva tam gori nad Kranjem, dočim sem bil že na vseh velikanih naših gora. Eni so mi pravili, da je dostop zelo težaven, drugi so pripovedovali, da so morali lesti na nekaterih krajih po vseh štirih; iz vsega pa sem spoznal, da je gora malo obiskovana in nekako nepriljubljena. Odločil sem se torej, da grom ob prvi priliki na Storžič in da se seznanim natančneje z njim.

Prejšnji dan mi je skrbna žena pripravila vse potrebno za pot. Ko je bila v Kranjskem zvoniku ura tri, sem se zbudil in pogledal skozi veliko odprto okno. Zadržne gnezde so blestele v medlem sijaju na jasnem jutranjem nebu.

»Hvala Bogu, zvezde, zvezde...« — jasno nebo, krasen dan bo! sem vzkliknil. Pa kmalu je prišla tačka in rekla: »Vi pa brez cvikarja res nič ne vidite, govorili ste o zvezdah, pa je vendar popolnoma oblačno! Nikar ne hodite, dež bo...« Nasmehnil sem se dobro vedno, da je ona slabo vidila, posebno tako zgodaj jutraj — saj je tako trdila tudi zadnjič, ko sem šel na Rakičevce, pa je bilo vendar lepo — vendar pa sem šel na cesto, da pogledam natančneje... Res, nebo je bilo jasno in zvezde so migljale otožno na njem — le tam gori na severu in severozapadu so ležale goste megle za in nad gorami.

In ni še dobro odbila ura štiri, ko sva jo mahala — jaz in moja trinajstletna hčerka — po široki cesti proti Kerkici. V vasi so jo oglašali petlini, sicer pa je še vse počivalo v jutranjem spanju. Polje je bilo tako tiho in mirno in zdelo se mi je, kakor da po- nižno in milo prosi stvarnika za dež. S Kerkice sva krenila po cesti mimo opekarne v Bobovku skozi veličasten s smrekami in orjaškimi hrasti poraščen gozd.

Na Spodnji Beli sva zapustila glavno cesto in hitela naravnost proti severu skozi Zablje mimo Čadovlj v Babni vrt. Stopil sem v lepo pritično hišo in prašal za mleko. Zenica ni bila ravno prijazna in mi je rekla, naj prašam pri Spancu. Takoj druga, lepo pobeljena enonastropna hiša je bila Spančeva. Ze sam pogled na hišo in na prostor okoli nje je pričal, da morajo tu stanovati pridni in dobri ljudje. Spančeva mati nama je nad vse prijazno postregla z izbornim mlekom in nama pokazala, kje morava iti, da bova hodila najlažje in najboljše.

Zahvalila sva se dobri ženi in šla naprej po stezi ob potočku, ki prihaja izpod Storžiča. Pot naju je peljala mimo bogatega posestnika Kerničarja. Od tu naprej je bila nekaj pot markirana, pa to je moralo biti že davno, ker so sedaj že vsa znamenja skoro popolnoma zabrisana. Srečal sem mavelga pastirka, ki je ravno podil krave in ovce z njive, da ne bi delale škode. Pokazal nama je stezico skozi gozd in senežeti.

Vrhu senežeti sva malo počila. Od tod naprej je bila pot čim dalje bolj strma. Ko sva bila še precej visoko, sva dohitela dve kmečki dekleti, ki sta prihajali iz Polj in nesli južno koscem na planinah. Prav vesela sva jih bila, ker sta imeli isto pot kot mi dva — sedaj morava priti prav. Med veselim razgovorjem nam je hitro minul čas. Dospeli smo do Javornika — tako imenujejo planino, kjer stoji

Kerničarjeva koča 1391 m visoko. — Malo nižje pod kočo prihaja izpod velikanske skale vulkanske groba obilen studenec, katerega sem se nepopisno razveselil. Ko sva se pokrepčala z vodo in skromnim prigrizkom, sva šla zopet naprej, deklici pa sta odločili nahrbtnika v koži in odšli v senežet — Psico jo imenujejo — pomagat koscem. Tu v planini je bilo zelo živahno. Kamor si pogledal, same senežeti in na njih polno pridnih delavcev. Cel teden že tu sečejo razstila, obračajo in devajo v kupe — stegove — posušeno seno fantje in dekleta iz vasi pod Storžičem. To veselo in živahno planinsko življenje veseli samotnega turist, ki bi se sicer čutil v teh krajih nekako zapuščenega...

Urnih korakov in veselega srca sva jo sekala preko strne senežeti proti žlebu, ki vodi naravnost pod Veliki Storžič. Pod Malim Storžičem sva našlela na mladega kosca, ki je klepal koso. Pokazal nama je stezo in me vprašal, če imam kaj tobaka... Če se nikdar, v tem trenutku mi je bilo žal, da nisem kadilec, ker nisem mogel postrebiti prijaznemu fantu. Pot mimo Srednjega Storžiča proti glavnemu vrhu je bila strma, toda niti težavna niti nevarna. Hčerka sicer še ni hodila nikdar po takih gorskih žlebovih in je malo plašno gledala okoli po strmih, razjedenem skalovju, a vendar je dobro pobirala za mano.

Bila sva vsa srečna. Sveži gorski zrak, ki ti kar širi prsa, ljubke planinske cvetlice, kras naših Alp, ki tudi na Storžiču ne zaostajajo za drugim! In ko sva zagledala prve, tako lepe planinke, kakršnih še nisem videl v Kamniških planinah, je vzkliknila hčerka: »Sedaj je pa poplačan ves trud!« Lezla sva počasi naorei in do-

spela na malo, z gosto travo poraščenno sedlo tik pod vrhom. In ko sem se spomnil, na kako skromnih in slabih pašnikih sem videl v Kamniških planinah naravnost velike črede goveje živine, sem si mislil: Srečni ljudje tu, ki imajo nižje doli dosti piže, da jim ni treba goniti živine tako visoko!

Na sedlu sva ostala dve uri. Solnce je prijazno sijalo in lahen vetrič je plihal; bilo nama je tako prijetno. Čital sem »Jutro«, ki sem ga imel ravno s seboj, potem pa zopet in zopet užival krasno okolico. Nato pa sva se dvignila in v 5 minutah sva bila na vrhu. Krasen razgled! Samo čudom sem se čutil, da je ravno Storžič tako zapuščen, ki nudi gotovo najlepši razgled, kar jih poznam. Triglav, Stol, Grntovec, Kočna, Planjava, Oljstrica naj se kar skrijejo, kar se razgleda tiče! Nič čudnega! Storžič, gorski velikan, sam sredi med mnogo nižjimi gorami, ti nudi razgled okoli in okoli v velikanskem krogu! Na vzhodu veličastne Kamniške planine s Kočno, Orntovcem, Grebenom in Kravcem. Posebno izrazito se vidi Kerkiško sedlo in preko tega tam v ozadiju pobočje mogočne Brane. Na jugu s prijaznimi vasicami pojejana gorenja ravan, Šmarna gora — dalje proti zapadu Loško hribovje, Dražgoška gora in Ratitovec, mogočno Triglavsko pogorje, Blejsko jezero, prekrasna dolina med Julijskimi Alpami in Karavankami tja gori preko Mojstrane; Stol in na severu Kočuta, Visoki Obir in vsa Koroska... Posebno lepo se vidijo serpentine, ki se vijajo proti Jezerskemu sedlu. Vso to nebeško lepoto popisati je nemogoče, moreš jo le občutiti.

Naenkrat je začel močno pihati veter. Tam doli za Ljubljano nekje je začelo. Razgledal sem tja in videl, da

je v daljavi nevihta in da veter žene proti Kamniškim planinam. Hitro sva se spustila po vzhodni grebeni doli proti Bašeljekem sedlu. Malo pod vrhom v višini nad 2000 m se je veter igral z mnogobrojnimi eveti prekrasnih planink — pa pravijo, da tako visoko navadno ne vspenjajo. Nisva imela časa, da bi se dalje pomudila pri njih, ker je veter vlekel vedno močnejše in ker se je nevihta blizala z urnimi koraki. Pot po skalovju proti sedlu je bila zelo težavna in na nekaterih mestih ravno vsled hudega vetra tudi nevarna. Veter je sedaj vlekel tako silno, da je deklica parkrat sedla na tla, da ni je enkrat odnesel klobuk, ki pa se je slučajno vjel v vejo borovega grmovja. Ko sva s težavo dospela do Bašeljkega sedla, je začelo deževati, s prva je malo tola vedno močnejše. »Pri viš in zadnjič v tako visokih gorah, je nejevoljno mrmrala hčerka, ko sva se lezla po strmih rebih. Sedaj sva je udrila po lovski stezi, ki vodi preko pobočja na Kalife. vsa mokra sva dospela do lovske koče, ki pa je bila zaprta. V bližini pa sva opazila drugo kočo, v katero sva se v silil zatekla. Bilo je štiri popoldne, a nobenega izgleda, da dež poneha. Kaj hočeva? Tu ostati in prenočiti bi ne bilo dobro, ker bi se ne mogla posušiti — ni nama kazalo drugega, kakor da greva v dežju naprej. In ko sva se pokrepčala, sva tudi šla. Utrujena sicer nisva bila, bila pa sva deležna vseh turistovskih blagoslovov. Veter, dež in sedaj še gosta neprozorna megla, da nisi videl deset korakov pred seboj. Naravnost bal sem se, da ne bova mogla naprej, ako izgubiva stezo — toda megla se je vendar kmalu dvignila in bila sva zopet dobre volje. Bila sva sicer popolnoma uremočena, ali to nič

Revolucija jesenske mode

Sredi najhujše vročine, ko vse beži v vročega kamenitega morja, se pripravljajo v velikih pariških modnih atelejih na jesenski pohod po svetih prikazovalnicah v še bolj mišni zunanosti — staro in mlado. Po navadi je vsaka moda eklatantna od ženstva kot lepa, četudi iz edinega razloga, ker je — nova. S tega stališča bodo tudi jesenske novitete gotovo dopadle, akoravno se tako gleda ljubkosti kakor praktičnosti zdaleka ne morejo primerjati s poletno modo.

Vse kar živi pod žezlom kraljice mode, ji mora jeseni po pariškem diktatu brezopojno (le sport je izvzet) kot tribut žrtvovati tako priljubljeno kratko krilo in sprejeti zopet dolgo. A tu, mislim, preti punt, kajti kdo se rad loči od svoje, četudi večkrat samo navidezne mladosti? Dolgemu krilu, prepričana sem, se ne obeta dolgo življenje.

Ne samo v posvetilni državi, tudi v kraljestvu mode se dogajajo čestokratne prekucije; to kaže osobito letošnja jesenska moda. Dolgo krilo, dolga suknja, dolgi plašči, veliki klobuki, obleke zaprte prav do obraza in tesno se prijemajoče života — in čevlji z nizkimi petami. Vrhutega kot kinč čipke in reze — in to vsepovsod, na oblekah, na krilih, do celo na klobukih. Pasovi s plaščev in jopce pridejo med staro šaro.

Konec naj bo ohlapnih, komodnih fazon, ki so tako prijazno skrivale vse neproporcionalnosti in dajale tudi nelepemu životu s svojimi mehki gubami prikupljivo zunanost.

Le pri večernih oblekah, ponajveč iz šaržane, prevlečenega s tulom, bo sta zaenkrat še obveljala, izresek na vratu in kratki rokavi.

Ako obvelja pariški diktat, postane zelo aktualno vprašanje, kako iz številnih nemodernih oblek, osobito pa kratkih kril, napraviti modi odgovarjajoče obleke? V tem edino pride nova jesenska moda praktičnemu umu nasproti. Kot šerpe aranžirani deli blaga preko krila, ki so spodaj daljši, dalje reze, ki naj dajo ozkemu krilu gradivnost, vse to omogoča drapiranje popravil. Tako nastane iz starega — novo.

Še nekaj tednov, in v mestu se bo zopet pričelo živahno vrvenje; z letovišča vračajoči se ženski svet bo tedaj z zažudenjem gledal mode v izložbenih oknih modnih trgovin, ki bodo prikazovale duh stare, že zdavnaj pokopane, a letos zopet pomlajene mode ozkih kril in nizkih čevljev.

Mnogo bo odpora in upora in to upravičenega. A naposled se bo zgodilo, kakor vedno: ženske bodo vklopile tilnike in se poslušno vdale zahtevam boginje Mode.

Manija pušenja pri ženskah

Pred vojno je bila ženska s cigareto redkost. Danes pa je manija pušenja ženske že tako prevzela, da ne pušijo samo v sobi in kabinetu, ampak tudi na ulici. Posebno strastno pušijo baje ženske v Berlinu. Tamkaj pušijo po delavnicah, v česalnicah, v tramvaju in na ulicah. Če greste na pošto, da priporočite kako pošiljatev, gospodinja za okenčkom najprej odloži cigareto, vas pogleda, pihne dim in šele nato vzame vašo pošiljko.

Kaj pa je varok, da so se ženske tako neumljeno vrgle na pušenje ravno v dobi, ko je že na tisoče zdravnikov ugotovilo, da je nikotin eden najstrupnejših strupov za človeški organizem. Ali je vojna nagnala ženske, da si s dimom razganjajo nevoljo in dolgečar? Kaj še! Ako vprašate ženske, zakaj pušijo, vam nekatere odgovore:

Saj tudi moški pušijo!

Druge zopet trdijo:

To je lepo.

Kadar v salonu puši kaka lepa dama, ki ima dar pripovedovanja, kadar puši kaka artistinja, ki pripoveduje o svojih nastopih, takrat je razumljivo, da ima rada v rokah malo stvarco, ki se kadi in širi okoli sebe prijeten vonj. Toda, če greste v uradi, potem je malo čudno, videti vrsto žensk, ki strastno vdihavajo duhanski dim. Za žensko pušenje je samo eno opravilo: dovoljeno je ono, kar nam ugaja. Ta stari ženski pregovor gotovo najlepše označuje vzroke pušenja.

Kadar ženske pušijo, imajo najraje cigareto v levem kotu ust. Moški imajo po večini raje, da njihove ženske ne pušijo, so pa tudi taki, ki jim dajo v tem oziru popolnoma proste roke. Vsekakor pa je zanimivo, da se ženske branijo kupiti same cigarete. One pač nikdar ne znajo razlikovati dobre cigarete od slabe, če pa jih kupijo, vprašajo vedno za nasvet prodajalca ali pa se izgovarjajo, da kupujejo za brata ali moža.

Stare ženske ne pušijo. One se samo zgražajo nad razvradami mladih generacij. One zmerjajo svoje hčerke ali rojakinje, jim kradajo cigarete in jih mečejo v smeti. A sedaj se že opaža, da tuptam pomirjive mamice dovolijo svojim hčerkam, da pušijo v družbi. «Samo eno cigareto» rečejo običajno.

Kraljica Moda je izbrisala prepoved kajenja iz svojega zakonika.

ČASTNI DOLG

Znameniti pisatelj Oscar Wilde, čegar 25letnica smrti se je praznovala letos, je bolehal čisto na neugodni bolezni denarne nepravilke. V svoji revščini se je obračal na svoje prijatelje, znance in oboževalce, ki so mu drage volje prisločili na pomoč.

Nekega dne opati Wilde v gostilni, v kateri je sedel s Pavlom Burlatom, neko damo. Ves razburjen se obrne k svojemu prijatelju z besedami:

«Prosim te, tu je neka dama, ki ji dolgujem denar. Ali mi ne bi posodil dolžne vsote? Zelo ti bom hvaležen, ker je to moj častni dolg.»

«Drago volje», mu odgovori Pavel Burlat in ga razmišljen vpraša: «Koliko pa ti naj posodim?»

«Stirideset vinarjev», mu odgovori Wilde.

KAKO SE ZABAVAJO AMERIKANCI

Zdi se, da ameriška publika nima ravno dosti zahtev, kadar se zabava. Niti klubi niso izbirni, ker prireja takozvane «smokers», večerne zabave, pri katerih se boksajo črne. Ker so klubi zelo bogati, črne pa pohlepni za dolarji, se zbere cela masa boksarjev, ki se bijejo med seboj kakor divji. Ni čuda, saj so najmanjše nagrade po 20 do 25 dolarjev za naše razmere lepe vsote. Amerikanci se pri tem silno zabavajo. Zlasti krvave ustnice in krvavi zamorski nosovi izvejo mnogo smeha med njimi.

Na nadaljnem pohodu, vselej približno 14.000 čevljev visoko smo dospeli v Dochen. Opazili smo celo črede divjih himalajskih koz, ki se že v veliki daljavi spuščajo v beg, ko zagledajo človeka. Ob jezeru Damto, v katerem se v čudovitih barvah zrcelijo sosedni ledeniki, se je ekspedicija kričanje so prorokovali bodočnost. V tem kraju smo našli ruševine velikega prastarega mesta, katerega domačini imenujejo Kheta. V tem ozemlju je najti le redko kje vode. V prejšnjih časih je uspevalo tamkaj še žito. Kazali so nam kraje, kjer so domačini polagali hrano črnim vranam, po katerih kričanju po prorokovali bodočnost. V Kheru smo se ustavili pri gostoljubnih nomadih. Prehodili smo 16 milj dolgo planoto ter dospeli v Tatsang. Temperatura se je znižala ponoči na 16 stopinj pod ničlo. V Tatsangu se nahaja samostan z ostrizenimi nunami. Molitvena kolesa so tu v živahnem obratu.

Naš naslednji cilj je Khampa-Dzong, oddaljen od Tatsanga 22 milj. Na potu preko 17.000 čevljev visokega prelaza umrl je član naše ekspedicije dr. Hellas. Pokopali smo ga v gorskem gnezdu Khampa Dzang pred gorami velikani Pawhuni, Kinchenjow, Chomio in pred Gaurisankarjem, ki je bil cilj njegovega hrepenja. V Khampa-Dzongu je srečala ekspedicija angleško komisijo, ki je tamkaj merila teren. Domačini so nam kot tribut izročili nekoliko ovac in jaje.

Dne 8. junija je ekspedicija zapustila Khampa-Dzong; ostal pa je tamkaj Mr. Harold Raeburn, ki je obolel. Prehodili smo 16 milj ter dospeli do naselbine Lingga, odkoder se prvič jasno razloči Gaurisankar. Trinaest milj dalje je Tink-Dzong, slikovita stara utrdba

Hugo Stinnes

Takozvani kralj nemške industrije, Hugo Stinnes, se pripravlja že dalje časa, da bi se udeležil s svojim kapitalom tudi v Jugoslaviji. Govori se že marsikaj, vendar se še nič točnega ne ve, ker se seveda pogajanja Stinnesovih zastopnikov z zastopniki naših podjetij vrše tajno. Gotovo pa bo marsikoga zanimalo, kdo in kaj je ta nekronani vladar Nemčije in danes že tudi Avstrije.

Nemški veleindustrijalec Hugo Stinnes ima res moč in vpliv kakor malokateri vladar, kajti njegov vpliv sega po celi centralni Evropi. V Nemčiji in Avstriji ima celo vrsto listov in podjetij, katere financira in so zato seveda od njega odvisni. V Madžarski je razvil široke načrte za izkoriščanje rudnikov. Kakor izgleda, hoče svojo kapitalu pridobiti zlasti še Češko-Slovaško, Poljsko in balkanske države.

Stinnes se je rodil 1870. leta v Mülheimu. V njegovih žilah teče francoska kri, ker je sin francoske obitelji, doseljene v rensko dolino v času preganjanja hugenotov. Njegova mati je rodila iz Compiègne-a. Njegov oče je bil uslužben pri nekem premo-govniku, pa je tako mogel sin dobiti vpogled v rudarsko delo. V 20. letu svoje starosti je delal Hugo Stinnes kot navaden rudar.

V 23. letu je osnoval tvrdko «Hugo Stinnes» s kapitalom 50.000 mark. Njegova trgovinska sposobnost je bila kronana z uspehom. Nekoliko let pozneje je že odločil o usodi 60 rudnikov v Nemčiji in je osnoval trust parobrodskih družb, papirne in kemikaliskih tvornic. Vojna ga je naredila za kralja nemške industrije.

Stinnes hodi navadno oblečen z mehkim klobukom na glavi in je popolnoma neobčutljiv napram modnim novostim. Njegove oči so ostre. Nosi črno brado. Stinnes ne trdi nikdar časa, neprestano snuje podjetja, ustvarja nove kartele ali kombinira kaj drugega.

Stinnes je obdan od samili izbranih sodelavcev. Kakor vsi veleindustrijalci, tako zna tudi on hitro najti sposobne ljudi kakršne rabi. Njegov poseben tajnik je neki bivši oficir. Eden njegovih ravnateljev je neki stari odvetnik, ki je z velikim uspehom branil nekoč nekega Stinnesovega konkurenta proti njemu samemu. Zato ga je takoj vzel v službo — Stinnes.

Stinnes, ki je danes mnogokratni milijarder, ni v nobenem oziru podoben svojim ameriškim tovarišem. Nihdar še ni dal niti najmanjših vsot za umetnost in znanost. Carnegie, Rockefeller, Schwab so darovali milijone v dobrodelne, umetniške in znanstvene svrhe, a Stinnes ne da nič. On tudi ne zbira kakih redkosti in posebnosti. Zadovalja se s tem, da plača dobro ome, ki se trudiho zanj.

Stinnesu končno ni toliko za denar sam, kolikor za vpliv, ki mu ga daje denar. Vsote, ki jih daje nemški ljudski stranki, vzbujajo sumnje, da je monarhist. Obenem pa razume Stinnes koketirati, da se nekoliko zavaruje pred njimi, akoravno je v svojih podjetjih odločen nasprotnik zakona o osemurnem delu.

Gospodarske ideje Stinnesa niso posebno originalne. Stinnes trdi, da je edini spas nemškega gospodarstva v povznanju produkcije. Nadalje trdi, da

bi vse mere, ki bi ovirale proizvodnjo, pomenile smrt milijonov Nemcev in poročile državljansko vojno. Stinnes gre za tem, da družni tvornice ene stroke v eni roki, češ, da se s tem zmanjšajo produkcijski stroški in vsled tega prodajna cena blaga. Da bi bilo Stinnesu ležeče na tem, da se prodajna cena zniža, se v praksi ne opaža posebno.

Mnogi trdijo o njem, da je njegovo delo zidano na pesku. Mogoče. Toda njegova delavnost in energija sta tako silni da mu je težko najti primere. Njegovega neizmernega bogastva se bojijo tuje države, ker mu kapital omogoča spraviti pod svojo oblast velike industrije. Tujega kapitala, čeprav je mnogokrat potreben, si ne želi nobena država.

Izgleda, da Stinnesu precej diši tudi naša država, ki nima razvite industrije, a ima neizmerne zaloge prirodnega bogastva. K razvoju naše industrije bi Stinnes pač gotovo pripomogel, toda zaslužnjaka po nemškem kapitalu si nikakor ne moremo želeli in moramo zato odločno odklanjati tudi Stinnesa, njegov denar in njegove metode.

Ceškoslovaško in naše poljedelstvo

Pred nekaj dnevi se je vršila v Bratislavi generalna skupščina slovaškega poljedelskega sveta, kateri sta prisostvovala tudi ministri dr. Brdlík in dr. Mišura. O tej priliki je imel poljedelski minister dr. Brdlík nagovor, v katerem je razpravljaj najprej o položaju, katerega zavzema Češkoslovaška v poljedelski svetovni produkciji. H koncu je izjavil:

«Ako bi mogli vse tehnične moderne iznajdbe uvesti, bi mogli dvigniti našo poljedelsko produkcijo do take višine, da bi nam ostalo preko 20 milijard kron preostanka za izvoz. Glede živine že moremo govoriti o nad-produkciji. Vlada je vsled daru 400 milijonov š. K. za pocenitev umetnih gnojil omogočila, da se je mogla investirati 1 milijarda za umetna gnojila, vsled česar se je dvignila poljska produkcija po cenitvi za 25 milijard. Kmetje se morajo navajati k temu, da vršijo svojo dolžnost, in pri poljskem delu se morajo vzajemno podprati. Slovaški poljedelski svet mora obrniti svojo pozornost kulturnemu povzdigu slovaškega kmetijskega stanu. Zdrav konzervativizem tu vodi do agrarne solidarnosti, s čemer se ne dozeče večja politična moč, temveč ohranitev države.»

Minister dr. Mišura je izjavil, da mora slovaški poljedelski svet vzgojiti kmete za idejo poljedelskih organizacij v združbenem smislu, za veliki načrt nacionalizacije poljedelske industrije v Slovaški.

Ceškoslovaška, ki je v prvi vrsti industrijska država, ima tudi poljedelstvo lepo razvito, ki visoko nadkriljuje naše zlasti v nekaterih južnih pokrajinah še precej primitivno poljedelstvo, daš smo mi v prvi vrsti agrarna država. Gori omenjeno smo navedli za vzgled, kako se trudi Češkoslovaška za povzdigu svojega kmetijstva. Ako si Češkoslovaška od moderniziranega poljedelstva toliko obeta, koliko si moremo obetati šele mi, ki imamo toliko plodne zemlje. Zaliho so razmere pri nas zaenkrat takšne, da v poljedelstvu ne moremo še kmalu doseči Češkoslovakov.

Ceškoslovaški poljedelec pridela vsled umnega obdelovanja zemlje na 1 ha zemlje pri normalni letini n. pr. 18 metrskih stotov pšenice, dočim pridela naš poljedelec le 6—10 metrskih stotov pšenice; ako vzamemo povprečno, niti polovice toliko, kot češkoslovaški poljedelec. Pri nas nimamo dovolj poljedelskih strojev in premalo se uporabljajo umetna gnojila. Vse naenkrat se sicer ne da napraviti, zlasti ker bi bili stroški preogromni, ker je Srbija vsled vojne zelo izropana. Dolžnost države je, da z vseni močmi pospešuje kmetijstvo, ker tudi pri nas pomeni dvignjeno poljedelstvo ohranitev države. Država in posamezniki bi mogli imeti ogromno koristi, ako bi se v poljedelstvu držali kar najbolj češkega vzora.

Ljubljanski trg

Cene govejemu mesu od 22 do 34 K kg po kvaliteti. Pričakovati je, da se bodo cene posebno za meso II. vrste še znižale. Provizorni voli se kupujejo zopet za izvoz in se drago plačujejo. Italijanske trdke nakupujejo direktno po kranjskih sejmih provizorno kladno živino. Na švinskih trgih posameznih pokrajin vladajo velike nestalnosti glede cen. Cene slabejšemu blagu so izredno padle, za dobro vole se padanje zadržuje z izvozom. Mestno tržno nadzorstvo prosi za pismeno informacije o nakupu živine od strani mešarjev v ljubljanskem nakupovalnem področju. Teleče meso 18 do 22 K, švinskega mesa in slanine primanjkuje; slanina 46 do 50 K, mast 55 K. Cena prasičev se je vsled dragine koruze dvignila.

Glede zelenjave in drugih poljskih pridelkov je letošnja suša napravila mnogo zmešnjave. Splošno se pa lahko še vedno trdi, da se upliv suše pretirava in da energične zahteve od vseh strani po zvišanju cen niso utemeljene v tako visoki meri. Fižol v stroju kg 10 K, luščén 10 do 12 K, čebula 5 do 6 K, krompir 3 K, zelje glava 6 do 12 K po velikosti. — Izgleda, da bo dezelja letos primanjkovala. Paradižniki 15 K, solata glava 1 do 3 K po velikosti, kumare 5 K kg, jabolka 8 do 12 K, hruške 12 do 16 K, grozdje 32 K, surovo maslo 88 K kg, čajno maslo 120 K. — masla primanjkuje; par piščancev 50 do 60 K, gos pitana 150 K, jajca 2-40 K.

Glede preskrbe Ljubljane z mlekom je nastopila resna kriza. Zastopniki kmetov ljubljanske okolice so vložili na mestni magistrat vlogo, v kateri zahtevajo brez-pogojno zvišanje mlečnih cen na 8 K liter ter utemeljujejo zvišanje z silno naraslo draginjo in velikim pomanjkanjem krmil ter opozarjajo, da v nasprotnem slučaju kmet ne bo pošiljal mleka v mesto, ker ga bo doma lahko za boljše cene vnočil. Pogajanja od strani mestnega magistrata in organizacije kmetov ljubljanske okolice niso prinesla nobenih uspehov, ker vtrajajo kmetje trdovratno na svoji zahtevi, ki jo označujejo kot minimalno.

Ker dosežanji način mlečne aprovizacije mleko močno podražuje in omogoča potvarjanje mleka v velikem šilu od strani prekupecev na stroške kmeta kot konsumenta, so razmere dozorele v taki meri, da je v Ljubljani nujno potrebna ustanovitev mlekarškega zavoda, ki bo pobiral mleko pri kmetu samem, plačeval po točki in dostavljal konsumentu pastevrizirano polnovredno mleko. Pričakovati je, da bo v najkrajšem času to delo dovršeno.

Starost naše zemlje

S posebno vneto so si učenjaki vseh vekov belili glave s problemom o starosti naše zemlje, niso pa imeli mnogo sreče pri svojih raziskovanjih. Če trdijo nekateri učenjaki, da je zemlja stara 16 milijonov, drugi pa zopet računajo njeno starost na 150 celo na 1000 milijonov let, potem moramo pač priznati, da nam je to vprašanje danes še precej nejasno.

Aigleški geolog A. Geikie ceni debelino vseh na prvotni zemeljski skorji naplavljenih plasti na 30.000 metrov. Ker se računani, da poteče 3000 do 20 tisoč let, da se more tvoriti le en meter debela plast, smemo računati starost naše zemlje na 90 do 600 milijonov let. Po grbančenju zemlje, pri čemer so nastala gorovja, se domneva, da je poteklo pač 2000 milijonov let, predno so se osrče zemlje ohladilo za 300 stopinj. Joly pa je sklepal po slanosti morske vode, da je zado-stovalo 100 milijonov let, da si jo zamoremo pojasniti po raznih dotokih. Svetovno morje bi po Jolyju lahko ceni-li na 100 milijonov let. W. Tom-pson račun 400 milijonov let, odkar se je trčila zemeljska skorja, drugi raziskovalci le 16 milijonov, posamezniki, kakor Aredt, pa trde, da je stadij, ko je ozvezje podobno meglici, trajal 700 milijonov let, od one dobe pa da je poteklo še le 400 milijonov let.

S popolnoma novega stališča pa se presoja to vprašanje od one dobe, ko se je odkril radij. Ker se vsled aktiv-tete radija tvori helij in najbrže tudi svinec, je njih množina takorekoč naravnost merilo starosti, iz katerega je Rutherford sklepal, da od razkritja raznih uranovih rudnin ni moglo pre-teči manj kakor 400, pa tudi ne več

kakor 2000 milijonov let. Te fantazije so sicer zanimive, a skoraj brez vsake znanstvene vrednosti. Njih največja vrednost obstoji morebiti v tem, da nam vzbuja spoznanje, da je naša zemlja morebiti petkrat starejša kakor stadij, v katerem moremo predpo-stavljati življenje na njej.

To pa je težko dopušča logika človeškega mišljenja. Če namreč dose-dajno bitnost zemlje primerjamo z enim dnem, pomeni to, da je potekel cel dan, ne da bi se bilo pojavilo življenje na zemlji; šele ob večerni uri so se pojavili prvi sledovi življenja, človek pa se začelja že le v zadnji sekundi tega dneva. Ali se more potem reči, da je namen zemlje življenje, ali se more trditi, da obstoji zemlja zaradi človeka?

To številke in misli porajajo v nas nekaj tesnoben čut, oprijemamo se le možnosti, da trajnost bodočnosti ni odvisna od preteklosti. Ni še starih zemlja, človek se je komaj še le ude-mačil na njej. Če je bilo treba milijons let, predno ga je vstavila zemlja, ostal bo še delj njen gospodar in s tem njen pravi namen.

Znamenit astronomski izum. Profesor Michelson na čikaški univerzi, ki je bil tudi že odlikovan z Nobelovo nagrado, je izumel aparat, s katerim se more dosti točno izmeriti velikost zvezd. Prvo merjenje je izvršil na mali zvezdici Betelgeuze v zvezdišču Ori-on. Dognal je, da je ta zvezdica tri milijonkrat večja od naše zemlje, njena oddaljenost od našega planeta pa znaša 150 svetlobnih let, to je, potrebo-ne je 150 let, da dosepe njena svetloba do naše zemlje.

ne de, zdelo se mi je, kot da se kop-ljeva in ker ni bilo mraz, je bila ta ko-pelj še prav prijetna.

«Nekaj mi je reklo, da nikar ne ho-di, ali šla sem samo zaradi tebe, ker sem se bala zato. Ako bi šel sam, bi gotovo plezal po nevarnem skalovju in kam padel; ako grem pa še jaz, boš pa že zaradi mene hodil po varnih kra-jih. Že zadnjič je bila mamica tako v skrbeh, ko si bil v Kamniških plani-nah! Udala sva se v usodo in hitela naprej. Kljub vsemu sva bila prav za-dovoljna. «Pa sva bila le na Stožicu!» — «Res je!»

Ko sva prišla do Sv. Lovrenca, na-ma je prijazna gospodinja postregla s svežim mlekom in naročila mali de-klci, naj nama pokaže bližnjo pot v Babni vrt. Srečno sva zopet dospela v gostoljubno hišo Spančeve matere, kjer sva se posušila in prenočila...

Pot na Gaurisankar.

Novo poročilo angleške ekspedicije.

Angleška ekspedicija na Gaurisan-kar, o kateri smo v našem listu že po-ročali, se je medtem na 50 angleških milj približala gorskemu velikanu.

Dne 31. maja t. l. se je karavana s svojimi osli, mulami in konji iz Pharija podala na pot v tibetsko ozemlje. Raz-meroma z lahkoto — pravi poročilo — smo prehodili 15.200 čevljev visoko gorsko sedlo Tanga. Po visoki plano-ti Tanguensun smo ob silnem vihar-ju dospeli v deset milj oddaljeno na-selbino Tuna, kjer smo našli zaželjeno zatišje proti besnečemu monsumu, ki redno vsak popoldan divja po tibet-skih planotah.

STE ŽE ČLAN «JUGOSLOVEN-SKE MATICE»? VSI NA DELO ZA «JUGOSLO-VENSKO MATICO»!

